

Lélegzet

TÜDŐGYÓGYÁSZOK EGYMÁS KÖZÖTT

VII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM / 2020. MÁRCIUS

TÜDŐGONDOZÓK

„A BETEGNEK MINDIG IGAZA VAN, MÉG AKKOR IS, AMIKOR NINCS IGAZA”

FINANSZÍROZÁS

AZ ORVOSI HIVATÁST SENKIRE NEM LEHET RÁERŐLTETNI

TÖRTÉNELEM

GIZELLA HOZOMÁNYA...

FILMAJÁNLÓ

AZ ÍR

*A Magyar Tüdőgyógyász Társaság
együttműködésével és a Berlin-Chemie
támogatásával*

**BERLIN-CHEMIE
MENARINI**

Innovációval az életminőség javításáért.

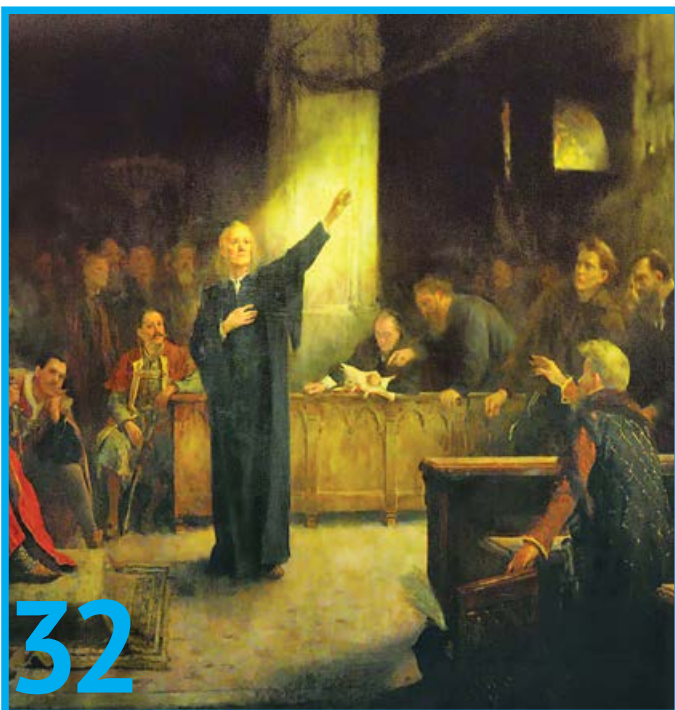
24

07

04

32

Tartalom

EGYEDÜLÁLLÓ KÖZPONT A KORÁNYIBAN
„Anyával az a baj, hogy 100 százalékon csinál
mindent, és másoktól is ezt várja” 04

ÉLETKÉPEK
Tom Sawyer, Gulliver és D'Artagnan 07

TÜDŐGONDOZÓK
„A betegek mindig igaza van, még
akkor is, ha nincs igaza” 09

KECSKEMÉT
Az orvosi hivatást senkire nem lehet ráerőltetni 13

FILMAJÁNLÓ
Az ír 16

ISKOLAPÉLDÁK
Életem legfájóbb pontja a
Budai MÁV kórház bezárása... 19

HŰSÉG
„Szerető, gondoskodó, összetartó
családban nőttem fel” 21

TÖRTÉNELEM
Gizella hozománya... 24

MENARINI-DÍJ
„Csodálatos érzés volt, ahogy a tüdő
odabújt a kezemhez” 26

HIVATÁSUK AZ ÁPOLÁS
„A billiárdgolyó, ami bármelyik
lyukba bepattan” 29

GONDOLATOK EGY FESTMÉNY APROPÓJÁN
A tordai országgyűlés 32

Kedves Olvasó!

Szerintem Agatha Christie örült volna, ha találkozik a Seuso kincsek krimibe illő történetével. Van itt minden: hamis eredetigazolások, öngyilkosságnak minősített gyilkosság, elvesztett perek, egy jó nevű lord kétes üzelvei, és a Scotland Yard nyomozása. A hazatalált kincseket – ha valaki még nem látta volna – érdemes megnézni a Nemzeti Múzeum állandó kiállításán!

A világ egyik legértékesebb késő római leletegyüttese a késő római Pannónia elitjének világába kalauzol bennünket. A kincs névadó táljára – 70 centiméter átmerőjű ezüsttálca – nemcsak az edény tulajdonosának, Seusonak a nevét vésték rá, hanem az ábrázolt vadászjelenetek egyik feliratából az is kiderül, hogy villája és birtoka Pelso, azaz a Balaton közelében feküdt. Seuso a feltételezések szerint tehető, germán származású katonatiszt, vagy a Római Birodalom tartományi főtisztviselője lehetett. Az ezüstedényeket – a Seuso-kincs 14 darabja 65,5 kilogramm, anyaga szokatlanul nagy tisztaságú ezüst – vélhetően a római kori Pannónia végét jelentő barbár támadások elől áshatták el. Szerencsétlenségére: egy kiskatona – Sümegh József – lelt rájuk. Holttestét 1980-ban egy kőszárhegyi pincében találták meg, éppen ott, ahol egy szilvafa kivágásakor, a Seuso-kincs magyarországi eredetét bizonyító ezüst quadripus, azaz négylábú állvány előkerült. Sümegh a nyomozás szerint öngyilkos lett, felakasztotta magát. 1990 tavaszán édesapja újabb vizsgálatot kért. A Szervezett Bűnözés Elleni Szolgálat Tonhauser László sztárnyomozó vezetésével nemcsak azt derítette ki, hogy a katonai ügyészség számos hibát vétett, de azt is, hogy Sümegh Józsefet megölték, méghozzá nyereségvágyból, az általa megtalált és elrejtett nagy értékű kincs birtoklásáért. Az elkövetők személyére azóta sem derült fény.

1990-ben Nagy Mihály régész egy katalógusban meglátta, hogy az angol Shotesby's árverésén egy antik ezüstkollekcióra is lehet licitálni. Tulajdonosa: a brit főnemes, Lord Spencer Douglas Compton, Northampton hetedik márkija. Archeológusunk villámgyorsan összerakta a puzzle darabkákat. Elolvasta az egyik gazdagon díszített tál szélén a „Pelso” feliratot, és arra is rájött, hogy a pazar mosdótál beleillik a Kőszárhegyen megtalált római kori ezüst edénytartó állványba, amit a Magyar Nemzeti Múzeumban őriztek. Kiderült, hogy a lord ezüstkollekciója azonos a meggyilkolt Sümegh József által megtalált kincssel, és az is, hogy a Seuso-kincs darabjai nem a tisztességükről híres libanoni és horvát műkereskedők üzleteiben bukkantak fel. A lord hamis libanoni eredetpapírokkal vásárolta meg őket. Bár 16 millió dollárt költött az ezüst edényekre, patthelyzet alakult ki, hiszen a leleplezett okmányhamisítás miatt sem kiállítani, sem eladni nem lehetett a kincset, így az árverés is kudarcba fulladt. A történet tovább bonyolódott, amikor a magyar és a libanoni állam, sőt Jugoszlávia, majd a jogutód Horvátország is bejelentette igényét a kincseletre. A libanoni állam arra alapozta keresetét, hogy a lord – ekkor még nem tudták, hogy hamis – libanoni származási okmányokkal igazolta saját tulajdonjogát. A libanoniak és a horvátok az elvesztett perek során visszaléptek, Magyarország viszont továbbra sem mondott le a nemzetközi műkincspiacon eladhatatlanná vált Seuso-kincs visszaszerzéséről. Így 2017-ben kétoldalú tárgyalások útján sikerült visszaszerezniünk a a Seuso-kincs legtöbb darabját.

A tüdőbetegek számára a mai napig kincs a több mint száz éves deszki kastély is, ahol pályakezdőként helyezkedett el Csada Edit, ma is itt gyógyítja a betegeket. Lapunkban bemutatkozik Halász Adrien és egyben bemutatja a régióinkban szinte egyedülálló Cisztás Fibrózis Központot a Korányiban. Bozóky István belgyógyász-tüdőgyógyász, a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Kórháza osztályvezető főorvosa szinte egy időben lett édesapa, és nevezték ki a kórház tüdőbelgyógyászati osztálya élére. Pető László pedig beszámol élete legfájdóbb eseményéről, a Budai MÁV Kórház bezárásáról. Kovács Gábor ezúttal a hazaszeretetre hívja fel olvasóink figyelmét: Körösfői Kriesch Aladár festő, szobrász, iparművész, festményén keresztül. Böszörményi-Nagy György most nem könyvet, hanem egy kifejezetten hosszú, több mint 3 órás – 209 perces – filmet ajánl olvasóink figyelmébe.

A többi íráshoz is jó szórakozást kíván:

B. Király Györgyi

Lélegzet

A Magyar Tüdőgyógyász Társaság együttműködésével készült kulturális, társasági magazin a Berlin-Chemie támogatásával.

Felelős szerkesztő:

B. Király Györgyi

Szerkesztőbizottság:

Dr. Balikó Zoltán

Dr. Böszörményi Nagy György

Dr. Gálffy Gabriella

Dr. Kovács Gábor

Dr. Lantos Ákos

Dr. Zsiray Miklós

Munkatársak:

Boromissza Piroska,

Bozsán Eta, Bulla Bianka,

Csák Elemér, Gubcsi Anikó,

Seregély István, Vámos Éva

és Várhegyi Andrea

Grafika, tördelészerkesztő:

Tusor Ildikó

A lap orvosok és egészségügyi szakdolgozók számára készült, terjesztik a Berlin-Chemie orvoslátogatói.

Beszerezhető:

a Magyar Tüdőgyógyász Társaság

– 1023 Budapest, Frankel Leó

utca 88. – titkárságán, olvasható

a Magyar Tüdőgyógyász Társaság

portálján: www.tudogyogyasz.hu

BGBR140909

„Anyával az a baj, hogy száz százalékon csinál mindent, és másoktól is ezt várja”

Vannak dolgok, amik nem léteznének, ha egyetlen ember elhivatottsága, elszántsága, kitartása nem győzne le minden akadályt, hogy életre hívja és működtesse őket. Ilyen az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet cisztás fibrózis központja is, aminek „lelke” vezetője, Halász Adrienn főorvos asszony. Nemcsak a központ létrehozásában működött közre, hanem olyanná formálta, ahol a cisztás fibrózissal élő betegek otthon érezhetik magukat.

Meséljen a hőskorról, hogyan jött létre a Cisztás Fibrózis Központ?

– 2013. május 1-ig Pest Megyei Flór Ferenc Kórházban dolgoztam a gyermekosztály osztályvezető főorvosaként, akkor kaptam a felkérést a Korányiból. Csiszér Eszter főorvos asszony vezetésével cisztás fibrózis

(CF) ellátás korábban is volt az intézetben, de akkor az ellátás fejlesztésére nyújtott állami támogatással lehetőség nyílt a cisztás fibrózis-központ átalakítására. Mivel a főorvos asszony más intézetben folytatta munkáját, én kaptam a feladatot egy új központ létrehozására.

Mit talált vonzónak a felkérésben?

– Azt, hogy létre lehetett hozni valami egészen újat, és izgalmasat. Az is eszembe jutott, hogy volt néhány korábbi páciensem még a Svábhegyről, akik már felnőttek és így ismét részt vehetek a terápiájukban, ami egy orvos számára nagy megtiszteltetés és öröm. Most több olyan betegem is van, akiket kisgyermek koruk óta kezelek. Az újonnan épült CF-központ 2016. január 1-jén kezdett működni. Tizenkét egyágyas, fürdőszobás kórterem van benne, jól felszerelt, fizioterápiát biztosító tornaterem. Ez szinte egyedülálló a régiókban, csak Varsóban létezik hasonló intézmény.

Nagy munka volt?

– Szép volt. Szerencsés helyzetben találtuk magunkat, mert intézetünk vezetőségétől minden támogatást megkaptunk az új CF-központ létrehozásához. Az építéssel közösen gondolkodtunk arról, hogy az épület megfeleljen a betegeknek és a nemzetközi előírásoknak. Mint a

Gyermekek Varázshegye Alapítvány elnöke is igyekeztem segíteni a bútorok, irodaszerek beszerzésében. Mozgósítottam a barátaimat, akik képek, bútorok, egyéb számunkra fontos használati cikkek adományozásával támogatták az új központ kialakítását. Ugyanaz volt a célom, mint korábban a Svábhegyi Gyerekgyógyintézetben: kellemes, szorongásmentes környezetet teremteni a betegek számára.

A betegek sok időt töltenek itt, legalább a légkör legyen meleg, színes, barátságos, érezzék otthon magukat. Ez természetesen nem csak az én érdemem, igazi teammunka volt. A CF betegszervezet a CF Felnőtt Egyesület, Marsal Géza, S. Nagy Zsuzsa, hozzátartozók és barátok önfeláldozó segítsége nélkül ez a központ nem biztosíthatna ilyen magas szintű ellátást. Nem utolsó sorban közvetlen kollégáim érdemeit is szeretném hangsúlyozni, akik szabaddidejüket feláldozva dolgoztak egy színvonalas osztály létrehozásáért. A munka nem ér véget a kórteremben: rehabilitációs célú táborokat, betegtalálkozókat is szervezünk. Néhány éve a Tisza-tónál voltunk. Ismerem a környéket, mert ott töltöttem a gyerekkoromat, és szerettem volna, ha a betegek is megtudják, milyen gyönyörű. Állami támogatással és a Felnőtt Cisztás Fibrózis Betegek

Egyesületével nemzetközi konferenciát szerveztünk, ahol 13 ország vett részt. Itt bemutattuk munkánkat és együttműködést kezdtünk a környező országok hasonló ellátó központjaival.

A Cisztás Fibrózis Központ és az ön munkáját is többször elismerték.

– Így kerültünk be Európa legmagasabb szintű CF-ellátást biztosító központjai közé. Megtisztelő volt, hogy mint a hazai központ vezetője felkérést kaptam több nemzetközi konferenciára is, hogy beszámoljak munkánkról, a magyar betegek ellátásáról. Külön öröm volt, hogy te-

vékenységünk elismeréseként De Châtel Rudolf-émlékdíjjal tüntették ki a centrum kollektíváját.

Van, akit a véletlen sodor az orvosi pályára, az ön esetében azonban határozott döntésről beszélhetünk.

– Én mindig orvos akartam lenni, más fel sem merült. Édesapám egy kis faluban körzeti orvosként dolgozott, ahol a rendelő és az orvoslakás egy épületben volt. Együtt éltem a betegekkel, mintát kaptam az orvosi munkából, az orvosi viselkedésből és abból az elhivatottságból, amit édesapám tevékenységében láttam. Ebben megerősített az a három év is,

amit tinédzser koromban Nigériában töltöttem, ahol szüleim kiküldetésben dolgoztak. Ott láthattam, hogy az orvosi munka mennyire szerteágazó, milyen izgalmas és mekkora segítséget jelenthet.

Szép emlék Nigéria?

– Igen, tényleg csak szépre emlékszem, bár azóta hallottam, hogy ma már nem feltétlenül van így. Az angol és francia tudásomat is ott szereztem, igaz, az utóbbi erősen megkopott.

Akár mennyire is elszánt volt gyerekkorában, mégsem szemész lett, ahogyan eredetileg tervezte. Mi térítette a tüdőgyógyászat felé?

– Az egyetem befejezésekor már más terveim voltak. Gyerekgyógyásznak készültem, így egy kis kitérő után a Svábhegyi Gyermekgyógyintézetben kezdtem dolgozni. A szakvizsgák és a PhD. megszerzése után ott lettem osztályvezető főorvos is, ahol gyermek-tüdőgyógyászati, allergológia és CF-osztályt vezettem az intézet bezárásáig.

Említette korábban, hogy van két fia. Valamelyik követte az orvosi pályán?

– Nem, azt hiszem azért nem követtek minket, mert látták, milyen sokat dolgozunk. A férjem sebész volt, előfordult, hogy a karácsonyi asztaltól állt fel és ment a kórházba operálni. Az idősebb fiam közgazdász, egy reklámcéget vezet és nagycsaládos apuka, három gyermeke van.

A kisebbik fiam Kínában dolgozik, diplomata, sajnos emiatt csak ritkán látom.

Soha nem gondolt arra, hogy külföldre megy dolgozni?

– Nem, ez komolyan soha nem merült fel. Néhány hetet tapasztalatszerzés céljából vagy a PhD-munkám során eltöltöttem nívós külföldi kórházakban. Az ottani munka és a körülmények nagyon vonzóak voltak, de az életem mégis az otthonomhoz köt. Itt van a családom, a barátaim és a gyökereim. A munkahelyemen is megbecsülnek, jól érzem itt magam. A munkatársaimmal az évek során nem csak kollegiális, de baráti kapcsolat is kialakult, elfogadják az én intenzív „akkor csináljuk!” stílusomat. A fiam többször mondta: „Anyával az a baj, hogy száz százalékon csinál mindent, és másoktól is ezt várja.” Ebben van valami, de a száz százalékra csak törekszem. Az is igaz, ha utazom – amit imádok – én magam szervezem az utat, mert így láthatom a számomra érdekes dolgokat. Persze az ételnek is, amit főzök, száz százalékosnak kellene lenni, de azért ez se mindig sikerül.

Úgy tudom, mindig kiáll az igazáért.

– Igyekszem, bár ez gyakran kínos következménnyel járhat. Egy ilyen alkalommal lehetőségem volt tapasztalni egy példamutató vezetői attitűdöt. Sok évvel ezelőtt az I. számú Gyermekklinikán Cserháti Endre professzor úrnál vizsgáztam. A fel-

tett kérdésre adott válaszomat nem fogadta el, de én kitartottam, mert tudtam, hogy helyes a válasz. A professzor úr megszakította a vizsgát, mondta, hogy elmegy és utánanéz, mi a korrekt válasz. A többiek megjegyezték, hogy teljesen hülye vagyok, úgymint csak a profnak lehet igaza. Ezzel én mélyen egyetértettem és éreztem, jobb lett volna, ha nem szólok. A professzor úr visszatért, és azt mondta: „Elnézést kérek, én tévedtem”. Ebből megtanultam, azok az igazán nagy emberek, akik elismerik saját hibáikat. Később Cserháti professzor úr volt a PhD témavezetőm, mentorom és az édesapám mellett ő volt az, aki az orvosi pályán, az orvosi viselkedésben számomra példát mutatott.

Ebben a száz százalékon zajló életben hobbi is helyet kap?

– Természetesen. Mióta a gyerekeim felnőttek, több időm van, bár a sportra mindig oda kellett figyelnem. Egyetem alatt volt egy síbalesetem, ami után elkezdtem rendszeresen mozogni. Hetente négyszer-öttször úszom, ha jó az idő, biciklizem, nyáron kajakozom és rengeteget kirándulok. Ma pedig az unokáimnak sütit sütök.

Bizonyára vannak emlékezetes kórházi történetei

– Mondok egy szomorút és egy vidámot. Egy nagyon súlyos beteg feküdt az osztályon, egy fiatal nő. Nagyon rosszul volt, tudtuk, hogy hamarosan meg fog halni. A szorongás csökkentése miatt igyekszem a betegekkel hétköznapi témákról beszélgetni, így megdicsértem a gyűrűjét. Másnap kapott tőlem egy színes karperecet, ami illett a gyűrűhöz. A beteg elvesztése után az édesanyja megkezesett és átadott egy kis dobozt, amit a lánya küldött nekem. Benne volt a gyűrű. A vidámabb történet még akkor esett meg velem, amikor gyermekgyógyászként dolgoztam. Egy öt év körüli kislányt láttunk el, aki nagyon fulladt. Oxigént, injekciókat kapott, mindent megtettünk érte, de ez számára fájdalommal és kellemetlenséggel járt. Másnap reggel, amikor már jobban lett, azt mondta: „Na, ide se jövök többet!”

Vámos Éva

Tom Sawyer, Gulliver és D'Artagnan

Miközben gyermekkori regényhősei világába kalauzol bennünket: fura, tavaszi telünkbe – mikorra a lap megjelenik hivatalosan már tavasz van – Balikó Zoltán a nyarat is belelátja.

Ma reggel

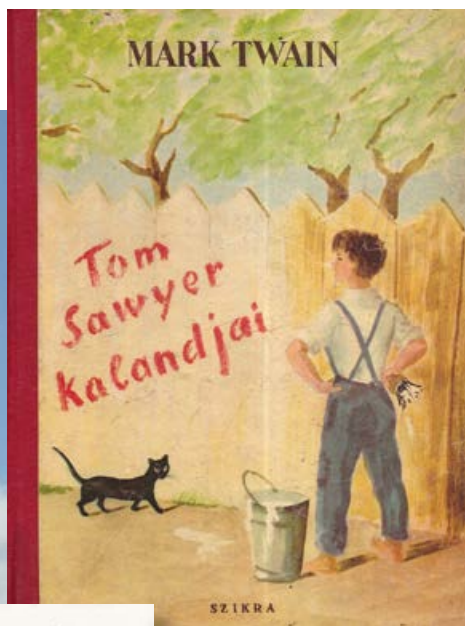
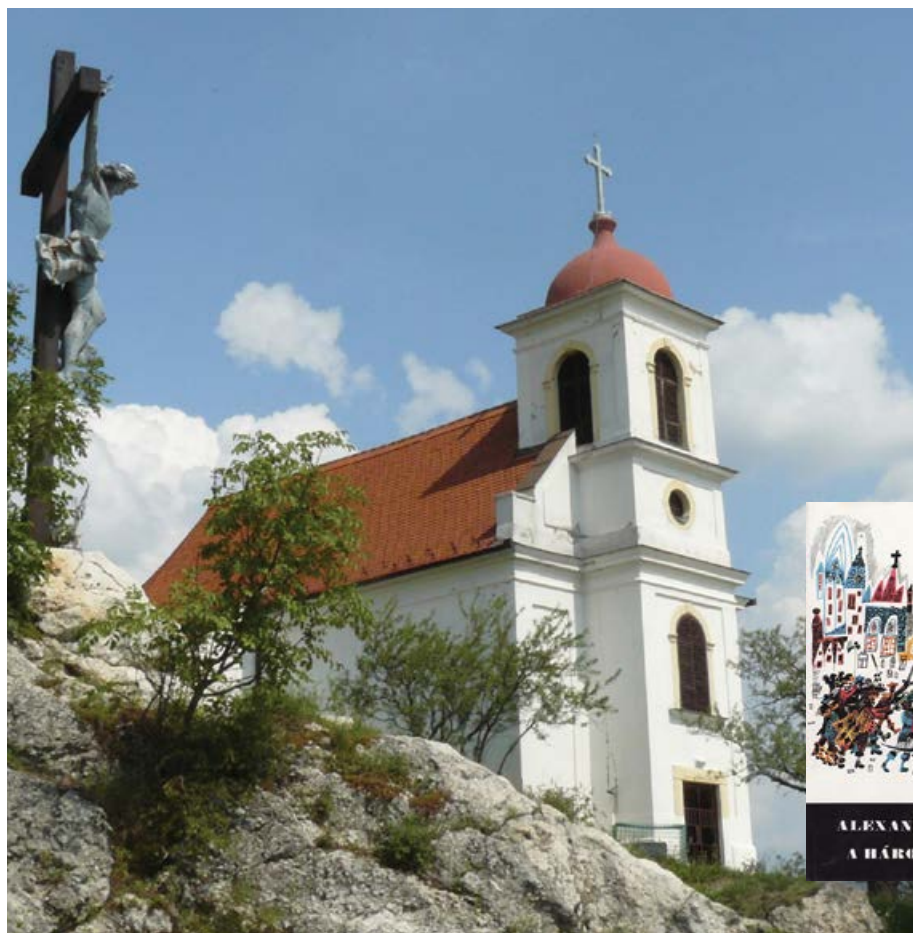
Ma reggel olyan volt az ég alja, mint amit valamikor Lisszabonban az Alfamából lenézve a Tejo fölött láttam. Mintha a tenger vízből álltak volna össze a felhőpamacsok, amiket a felkelő nap ferdén alulról világított meg. Majd olyan érzésem támadt, mint amikor először gördült fel a függöny, és szabadon indulhattunk nyugatra. Első utunk Bécsbe vezetett, lenyűgözött a császárváros hangulata. Vasárnap reggel volt, korán, de már világosodott. Egyedül sétálgat-

tam a Ringen, rácsodálkoztam a járda szélén álló, a Kurir friss számaival teli újságos ládára. Messzebről a kanyart csikorogva vette be egy vilamos. Emlékek, egymáson átsuhanók, képek, tájak, hangulatok. Régen volt, de ma is ugyanaz az érzés.

Megfordulok, látom a Mecsek körvonalait, a Havi hegyi templomot, ami mint egy őrszem áll a város fölött. Elöttem a bokrok nagyra nőtt sündisznókra emlékeztetnek. Kissé odébb a pár hete még színes levelű, piros, sárga és zöld színek-

be burkolózó bokrok most csupasz ágacskáikat megadóan meresztik az ég felé. A tó felszínét apró rezdülések sem fodrozzák. Mélyfekete sötétjébe a túlparton álló kioszk tükröződik. Mint a kártyákon a fejtől lábig figurák. Aprócska ódon skót kastélyra emlékeztetve indítja be a képzeletemet, sorban jönnek elő a gyerekkor és a kora ifjúság olvasmányainak hősei és történetei.

Amikor alig vártam, hogy hazaérjek, máris bújtam tovább a könyvek. Este a takaró alatt az elemlámpa fényénél, nehogy Apánk észrevegyen. Nappal is fülelve, mert a ház körüli teendőket szívesen mellőztem vagy halogattam az olvasás kedvéért. Tökéletes beleéléssel, hol Robin Hood, hol Rob Roy, hol Tom Sawyer voltam. Ott reszkettem a barlangban, hogy meg ne találjon Indián Joe, a temetőben a sír mögött ugyancsak félelemmel lapultam Huckleberry Finn-nel. Voltam Robinson, Gulliver, voltam Sándor Mátyás is. Old Shatterhandként Winnetou barátja, majd

Robinson Crusoe, bolyongtam Robert Louis Stevenson kincses szigetén, és lenyűgözött Nemo kapitány tengeralatti városa. Később Victor Hugo volt a kedvencem, a Nyomorultak és a Notre Dame-i toronyőr. Majd If várából zsákba varrva szöktem meg Dumas felejthetetlen könyvében, a Monte Cristo grófjában. A három testőrben ki lehettem volna más, mint D'Artagnan, kicsit bele is szerettem Constance-ba. Az első igazi szerelmem azonban Jókai Mór az Aranyember című regényéből Noémi volt. Ezt követően szinte kizáróan Jókai műveket kerestem, kutattam. Hihetetlen módon tudott magával ragadni. Emlékszem, hogy szorongtam Facia Negra-tól a Szegény gazdagokban. Nem felejthetem ki az ifjúság nagy regényeit sem a felsorolásból, az Egri csillagokat (négyyszer biztosan olvastam), a Pál utcai fiúkat (nemcsak csupa kisbetűvel) és Móríc Zsigmond Légy hű mindhalálíg-ját, pontosabban a főszereplőjét: Nyilas Misit. Érdekes, máig ható emlék Bródy Sándor Az egri diákok regénye, de nem tudtam elszakadni Mark Twain Koldus és királyfi írásától sem. Nem hagyhatom ki Dickens regényeit sem, első helyen a Twist Olivert.

Igen, ezek a régmúlt, csodálatos emlékei. Ma már nem kötnek le ennyire a könyvek. Szívesen olvasok ma is, de már nem a gyermekkor olthatatlan szomjúságával. Persze vannak kivételes szerzők, akik ma is vonzanak, Chandler, Maigret, Marlowe és Agatha Christie: minden mennyiségben. Pár éve Le Carré is.

Vajon a mai gyerekek átélnek-e hasonlót, mint mi a gyerekkori olvasmányainkkal? Képesek-e megtapasztalni a mi szárnyalásainkat a mai ifjúsági regényírók műveivel, mondjuk Rowling Harry Potterjével? Olvasnak-e még egyáltalán? Ezek a gondolatok jártak a fejemben, mire a Bóbita bábszínházhoz értem, és újra megcsodáltam az időt jelző ember nagyságú mesebeli figurákat a falon, melyeket beragyogott a reggeli napfény.

Nyári reggel

Már emelkedőben a nap, az utca túloldalán a házak, újak vagy régiak, kopottak, egyaránt vonzó képet mutatnak. A fények és árnyékok hamisan kellemes megjelenést kölcsönöznek az épületeknek, a napfény kiváló photoshop. A hetek óta tartó kánikula miatt a tó vízén egyre terebélyesebb az algatömeg. Amikor a középén lévő szökőkút működik, az erős vízszugár a moszatot a part irányába tereli, így legalább közvetlenül körülötte tisztán csillog a tó felszíne. Egy igen szerény méretű mohos szélű csermely vezet belé, melyet forrásvízként tüntet fel a sziklára rögzített írás. Most egy hajléktalan kuporog mellette, papírpoharába gyűjti a feltehetően tiszta és iható vizet, mindenesetre emberünk reggeli folyadékként ezt fogyasztja. Időnként nagyobb szél- lökések lökik a szökőkút vízszugarát a partra, ilyenkor a permet enyhülést hoz a tó körül sétálgatóknak, így nekem is. Most a szél egyre erősebb,

majd apró cseppekben elkezdi esni az eső, ami pillanatok alatt felerősödik. A tó vízén majdnem összefüggő, szőnyegszerű krátereket képeznek a vízcseppek, már nem is esik, hanem zuhog. A fák egyre hangosabban susognak, ahogy az esőcseppek sorozzák a leveleket.

Próbálok a kutyámmal védelmet találni egy nagyobb fa alatt, a kilátást vízfüggöny zárja le. Eszembe jut az Argentina és Brazília határán lévő Iguazu vízesés. Erdei vasúttal közelítettük meg, majd gyalogosan egy ösvényen ballagtunk, jobb oldalt a sás között aligátor lapult. Félelmetes volt a lezúduló víztömeg látványa, mintha magába akart volna szippantani a mélység. Visszaérve a kiinduló pontra, a padok között szemtelenül, tolakodóan oposszumok sétálgattak, várták az ételmaradványokat. Hasonló volt, mint a Grand Canyon peremén a mókusok, ők is gátlástalanul nyomultak – de feltűnő helyen nagybetűs írás figyelmeztetett, hogy ne etessük őket, mert betegségeket hordozhatnak! Ugyanígy felirat figyelmeztet az Adria partján, Rovinj-ban is, hogy ne etessük a sirályokat!

Eddig jutottam gondolatban, amikor a zuhé dacára – és mert kilátástalannak tűnt a helyzet – gyors léptekkel nekieredtünk a hazavezető útnak. Sajnos, a kutyám nem megértő, erősebb az ösztöne, meg-megáll, hogy otthagyja a nyomait a kutya facebook-on, hiába nógatom, nem tágít. Egy ponton túl már nem is érdekes, bőrig ázom. Felgyorsulva, majd újra lelassulva, de hazaérünk.

„A betegnek mindig igaza van, még akkor is, ha nincs igaza”

A Magyar Tüdőgyógyász Társaság 1986-ban alakult Epidemiológiai és Gondozási szekciójának új elnöke a szarvasi tüdőgondozó vezetője, Jedlinszi Mária, aki Bauknecht Évától vette át a stafétabotot. A vezetésben eddig Észak-Dunántúlnak nem volt képviselője, a győri Czompó Márta bekerülésével viszont változott a helyzet. A beszélgetésből az is kiderül, hogy melyikük mit tart a legfontosabb kihívásnak.

Kevés a fiatal kolléga a tüdőgondozókban...

– Nemrég olvastam azokat a célokat, amelyeket 1986. szeptember 22-én, a szekció alakulásakor határoztak meg a kollégák – kezdi Jedlinszi Mária. – Ma is érvényesek, tökéletesen egyetértek velük. Több területen komoly fejlődést értünk el. A tüdőgondozói hálózat

annak idején a TBC felszámolására jött létre. Az intézeteknek is köszönhetően a TBC-s megbetegedések száma drasztikusan csökkent Magyarországon az elmúlt évtizedekben, azonban még egyetlen fejlett országban sem sikerült felszámolni. Ezért jelentősen változtak a tüdőgondozók feladatai. A COPD, az asztma, az allergia és a daganatos megbetegedések száma folyamatosan növekszik. Betegforgalmunk nagy részét is ezeknek a betegcsoportoknak a gondozása teszi ki, de nagy igény van az akut pulmonológiai esetek ellátására is szoros együttműködésben az alapellátással és a fekvőbeteg-ellátással. A tüdőszűrés rendszere is átalakult, jelenleg csak foglalkozás-egészségügyi célból, illetve a 40 év feletti lakosoknak ajánlott a tüdőszűrés. Fontos célunk továbbra is a tüdőgondozókban dolgozók érdekképviselete, lehetőségeinkhez mérten szeretnénk segítséget nyújtani: a munkakörülmények javításához, a műszerezettség fejlesztéséhez, továbbképzésekhez, epidemiológiai kutatásokhoz. Fontos feladatunk az epidemiológiai

szekció magas színvonalú szakmai konferenciáinak szervezése, amire igen nagy az igény és az érdeklődés a kollégák körében.

Hol szorít legjobban a cipő?

– A tüdőgondozók műszerezettségét jó lenne javítani. Optimális esetben, ha minden tüdőgondozóban rendelkezésre állna digitális röntgen, testpletizmográf, diffúziós kapacitásmérő, vérgáz-analizátor, gyorsesztek stb. sokkal magasabb színvonalú munkát végezhetnénk. A mi szakmánkban is komoly problémát jelent az orvoshiány, az utánpótlás, kevés fiatal kolléga dolgozik a tüdőgondozókban. Sokat mond, ha elárulom, hogy 56 éves vagyok, de én még fiatalnak számítok. Ha jobbak lennének az eszközeink és a szakmai kompetenciánk, talán a fiatalokat is könnyebb lenne idevonzanunk. A munkakörülmények javításához jobb finanszírozásra lenne szükségünk. Ezért a Magyar Tüdőgyógyász Társaság támogatásával, közgazdász segítségével egy kódkarbantartási tanulmány kidolgozásában vettünk részt ősz óta az új vezetőség tagjaival. Mostanában adjuk be a NEAK-nak.

Mi vonzotta annak idején az orvosi pálya, illetve a tüdőgyógyászat felé?

– Nagyon jó tanuló voltam középiskolában, de nem tudtam, hová menjek továbbtanulni. Az osztályfőnököm, Dégi Imre javasolta az orvosi pályát, örülök, hogy elfogadtam a tanácsát, szeretem a munkámat. Nemrég látogattam meg tanár urat szívműtétje után, s köszönetet is mondtam neki. Rendkívüli pedagógus, 88 évesen is követi mindannyiunk sorsát. Amikor szigorló orvosként

már várandós voltam a nagyobbik lányommal, nem volt könnyű olyan helyet találni, ahol elfogadták, hogy mire dolgozni kezdhettek, éppen szülni fogok. Kási Gyula, a gyulai tüdőkórház akkori vezetője azt mondta: szívesen várnak rám egy évet. Odamentem és nem bántam meg, ráadásul az ő személyes varázsának köszönhetem, hogy tüdőgyógyász lettem, s nem gyermekorvos, mint ahogy eredetileg terveztem.

Néhány év múlva mégis otthagyta a gyulai tüdőkórházat

– Kaptam egy ajánlatot Szarvasról, a tüdőgondozó vezetőjének hívtak. Sokat gondolkodtam rajta, azután elfogadtam, mert családcentrikus vagyok, és a járóbeteg-ellátás ügyeletek nélkül optimálisabb munka kisgyermek mellett. Az idősebb lányom gyógyszerész, CRA. Bár most nem dolgozik, otthon van a lassan 2 éves kislány unokámmal, akinek hamarosan kisöccse születik. A kisebbik lányom szigorló orvos Szegeden. Próbálkoztam tüdőgyógyásznak csábítani, de valószínű a gyermekgyógyászatot választja.

Mi az ön szakmai „ars poeticája”?

– Az, hogy a betegnek mindig igaza van, még akkor is, ha nincs igaza. Egyrészt jó anamnézissel sok fölösleges vizsgálat elkerülhető. Másrészt a betegnek panasa, fájdalma van, aggódik, fél, olykor türelmetlen, frusztrált, néha agresszív. Mindig türelmesen, megértően, kedvesen kell feléjük fordulni, ez a módszer működik. Azt szoktam mondani, hogy mi itt mindenkit megszelídítünk. El kell érniük az együttműködést, hisz a tbc-s beteg kezelése nem választás kérdése.

Úgy tudom szeret utazni. Melyik a legkülönlegesebb hely, ahol járt?

– Talán Izland természeti csodáit említeném, ott járni valóban különleges élmény volt. Bár mindig ott próbálok megtalálni a különlegest, ahol éppen vagyok. Nem feltétlenül kell ezért a világ másik végére menni, lehet az egy kis magyar falu is, vagy akár Szarvas. Bátran ajánlom mindenkinek, látogasson el egyszer hozzánk, gyönyörű kis városunkba, érdemes.

A finanszírozás kérdése folyamatosan napirenden volt...

Bauknecht Éva szívesen gondol vissza elnökségének időszakára – Prugberger Emiltől vette át a posztot –, ő két cikluson keresztül 2009-től 2019-ig állt az Epidemiológiai és Gondozási Szekciójó élén.

Mi az, amire igazán büszke?

– Erre viszonylag könnyen tudok válaszolni: a rendezvények, méghozzá több okból, hiszen nemcsak a szakmánkat érintő tudományos eredmények megismerésének, hanem a személyes kapcsolatok ápolásának is fontos eseményei voltak. A rendezvényeket évente szerveztük meg:

egynapos surveillance értekezlet és két és fél napos konferenciák formájában. Többnapos konferenciánkon háziorvosokkal közös délutáni programot is szerveztünk, a „Spirometriás világnap” keretében a tüdőgondozók nyitott kapuval várták a jelentkezőket vizsgálatra. A szervezés mindig nagy kihívást jelentett, de később, a pozitív visszajelzéseket „begyűjtve” komoly sikerélményt is nyújtott.

Melyek voltak a legfontosabb kihívások az ön elnöksége alatt?

– A TBC felszámolásával kapcsolatos teendők mellett az aspecifikus betegségek gondozása, a tüdőgondozók háziorvosokkal és fekvőbeteg osztályokkal tartott kapcsolatának segítése. A TBC minden összejövetelünk hangsúlyos témája volt. Közismert, hogy e betegség terén a szakma kimagasló eredményt ért el, azonban más-fajta kihívásokat támasztva továbbra is jelen van.

Volt olyan kérdés, ami végigkísérte az elnökségét?

– A finanszírozás kérdése folyamatosan napirenden volt. 2010-ben az egészségügy vezetése a gondozási finanszírozás átalakítását határozta el végleg kivezetve a bázisfinanszírozást. Szekciónk is részt vett a munkában forgalmi és ráfordítási adatok gyűjtésével, a végeredmény azonban a tüdőgondozók számára egyértelmű bevételecsökkenéssel járó HGK volt (Homogén Gondozási Kód). A finanszírozás javítására az új vezetőség felállása után ismét elindult egy munka, adatok gyűjtésével alátámasztva a szükséges változtatásokat. Kiemelném, hogy az antituberkulotikus kezelés tüdőgondozói finanszírozását sikerült a valós költségekhez igazítani. Viszszatekintve a szekció vezetőjeként eltöltött két ciklusra

jó érzéssel tölt el, hogy társaim a vezetőségben mindig támogattak, segítőkészek voltak, bármikor fordulhattam hozzájuk kéréssel.

Mivel foglalkozik mostanában?

– 2014-től az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet területén működő Budakeszi Tüdőgondozóban dolgozom. Budakeszin egy 100 évvel ezelőtt épült polgári stílusú családi házban élek, ennek felújításába vágtam bele az ősz folyamán. Budapestet és az országot járva egyre több régi épületet látok megszépülni, a mai kor technikai színvonalán megújulni, és egyszer csak megfogalmazódott bennem a vágy, hogy ezt én is megvalósítsam. Két lányom van, mindketten családot alapítottak, két-két unokával ajándékoztak meg. Az egyik lányom Ausztriában él magyar orvos férjével. Bölcsész diplomája van, egy osztrák cég marketing osztályán dolgozik. A másik lányom gyerekgyógyász rezidens a SE II. Gyerekklinikáján. Nyaranta igyekszem biztosítani, hogy az unokáim két hétig együtt legyenek, játsszanak, hogy a magyar kötődés és az unokatestvéri kapcsolat erősödjön közöttük.

Folyamatos tapasztalatcsere online fórumon keresztül

Miért tartotta fontosnak, hogy az Észak-Dunántúli régiót is képviselje valaki a vezetésben? – kérdezem Czompó Mártától.

– Egész más a gondozó felépítése és működése nálunk, mint ott, ahol önállóan működik és esetleg nincs is a városban osztályos háttér. Nálunk a megyei kórházhoz, azon belül a pulmonológiai osztályhoz van integrálva a gondozó,

így mások a működési feltételek, a hozzáférhető diagnosztikus lehetőségek. Fontos, hogy megbeszéljük a helyi tapasztalatokat, és ötleteket adjunk egymásnak azért, hogy minél jobbak legyenek az ellátási lehetőségek, és hogy minél jobban ki tudjuk használni a kapacitásokat.

Hogyan működik a tapasztalatcsere?

– Jedlinszki Mária főorvosnő javaslatára létrehoztunk egy közös fórumot, amelyen keresztül nagyon jó kapcsolat alakult ki a vezetőségi tagok között, így mindig mindenki naprakészen értesül a többiek által felvetett kérdésekről. Itt meg tudjuk vitatni a fontos problémákat, legyen az betegellátás, beteg utak, vagy a finanszírozás kérdései, lehetőségei. Sok jó ötlet született már ennek a fórumnak a segítségével.

Mit szeretne elérni az elnökség tagjaként?

– Célom, hogy a régió tüdőgondozóit is összefogjuk, - akár egy hasonlóan kialakított online felületen - megismerjük egymás lehetőségeit és segítsük abban, hogy mindenki a lehető legtöbbet tudja kihozni a helyi adottságaiból. Eddig is voltak regionális értekezletek, évente, félévente a régió orvosainak. Ezeket felelevenítve találkozhatunk a területen dolgozó kollégákkal, ahol a régió

gondozóinak vezetőivel és orvosaival együtt megbeszéljük a problémákat, és ezeket a vezetőségen keresztül tolmácsoljuk a felsőbb szerveknek, keresve a megoldást.

Hogyan tudja beilleszteni az elnökséggel kapcsolatos teendői a hétköznapjaiba?

– A győri Megyei Kórház gondozóját vezetem 2008 óta, a stafétabotot Puha Katalintól vettem át, aki akkor nyugdíjba vonult. 2013-ban megépült egy új épületszárny a központi telephelyen a tüdőosztály egyik részlegeként, a gondozót ebbe az épületbe telepítették át. A lehetőségekhez mérten mindig arra törekedtem, hogy az önállóságunkat megtarthassuk. Igyekszem a legtöbbet adni a hozzánk forduló betegeknek. Az asztmás és COPD-s betegek szinte családtagként jönnek hozzánk. Nálunk elmondhatják – és el is mondják egyéb problémáikat, akár lelki eredetűeket is, és ha tudunk, segítünk, ezért a betegek szívesen jönnek a tüdőgondozóba. Csatunkat összeszokott, jó közösség, a nővérekkel és az orvoskollégákkal is mindig jól összedolgozunk, segítjük egymást.

Karrierje és az elnökség mellett otthoni teendői is fontos szerepet játszanak az életében.

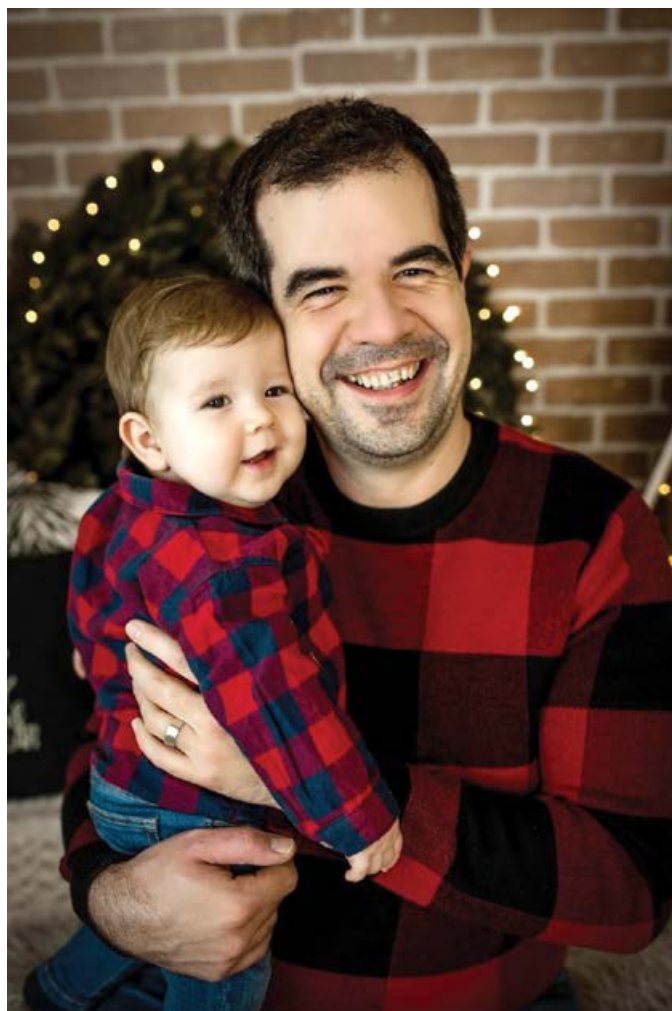
– Így van. A fiam 29 éves, online-marketing menedzserként dolgozik, lányom 26 éves, 2018-ban végzett a szegedi orvosi egyetemen – mint én –, jelenleg ő is a győri Pulmonológiai osztályon rezidens. Lelkesen követi a szülői példát, szeretne tüdőgyógyász lenni. Férjem villamosmérnök, napelemes szakmérnök, aki napelemes rendszerek telepítésével foglalkozik. Hobbim a zene, színház, a győri színházon és filharmónia előadásokon kívül Budapestre is járunk színházba, operába. Magam is zenélek, hegedülök és zongorázom. Szabadidőmben kertészkedem, magam termelem a zöldségeket és virágkertemre is büszke vagyok. Ha tehetem, férjem első házasságából született lányának segítek, és élvezem a nagymamaszerepet egyéves kislány unokánkkal.

Vámos Éva

A győri tüdőgondozó csapata

Az orvosi hivatást senkire nem lehet ráerőltetni...

Amikor először beszéltünk telefonon, éppen a szülőszoba izgalmai foglalták le. Kisfia, vagy kislánya született?

– Igen, nagy volt az izgalom, mert az első gyermekünket vártuk a feleségemmel. Áprilisban megszületett Barnabás, hála Istennek minden rendben ment, ő és az édesanyja is egészséges. A kisfiunk érkezése óta teljesen megváltozott az életünk, gyakorlatilag körülötte forog a világ. Barnabás nem igazán szeret aludni, ezért különböző praktikákat vetünk be inkább kisebb, mint nagyobb sikerrel, hogy álomba ringassuk. Azt hiszem, leginkább a szerencse szokott beválni. Mivel a feleségem is orvos, mindketten hozzászoktunk a kevés alváshoz, így talán könnyebben viseljük az ébren töltött éjszakákat, mint más szülők. Amennyire tőlem telik, igyekszem tehermentesíteni a feleségemet, és amiben tudok, segíteni neki.

Az ön terhei sem elhanyagolhatók, hiszen a kecskeméti tüdőbelgyógyászat vezetőjeként is helyt kell állnia. Mióta vezeti az osztályt?

Második nekirugaszkodásra sikerült megszerveznünk a beszélgetést, mivel az első megkereséskor Bozóky István belgyógyász-tüdőgyógyász, a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Kórházának osztályvezető főorvosa életében valami egészen más – Barnabás születése – játszott a főszerepet. Szinte egy időben lett édesapa, és nevezték ki a Tüdőbelgyógyászati Osztály élére. Hogy melyiket tartja nagyobb kihívásnak, kiderül cikkünkéből.

– 2019 áprilisában nevezték ki osztályvezető főorvosá, előtte egy évig megbízottként vezettem az osztályt.

Pályaválasztását vélhetően nagyban befolyásolta, hogy olyan családba született, amelynek több tagja orvos...

– Az, hogy két nagybátyám is orvos, valóban közrejátszott abban, hogy ezen a vonalon kezdtem el gondolkodni. A szüleim viszont nem szakmabeliek, mindketten mérnökök, és sohasem próbáltak meg befolyásolni a pályaválasztásban. Mindössze annyit kötöttek ki, hogy olyan becsületes munkát válasszak magamnak, amelyet majd szeretni tudok. Szerintem az orvoslás éppen az a hivatás, amelyet senkire nem lehet ráerőltetni. Akinek nincs hozzá belső késztetése, az hosszú távon nem tud kiteljesedni benne.

Hosszú ideig Bozóky Géza főorvos állt az osztály élén, aki korábban a kórház orvos igazgatója is volt. Noblesse oblige – a név kötelez – tartja a mondás, de mit jelent ez az ön számára?

– A nagybátyám nyugdíjazását követően, az ő javaslatára és a kollégák buzdítására pályáztam meg az osztályvezetői állást. Rengeteget tanultam tőle, a mai napig együtt dolgozunk, így még most is nagyban támaszkodhatok az ő tapasztalataira. Azt a hozzáállást próbálom elsajátítani, amit ő tanúsít a páciensek irányában: az emberséget, a türelmet és azt, hogy minden tőlünk telhetőt meg kell tennünk a betegekért. Szerintem ezt egy életen át kell tanulni.

Ez összecseng azzal a három általános érvényű alapelvvel, amelyet Bozóky Géza 2007-ben, a Bács-Kiskun Megyei Prima-díj átvétele kapcsán megfogalmazott: az ember tiszte-

el a betegeket a 75 ágyas fekvőbeteg osztályon, ami nagy kiváltságnak számít manapság, amikor az ország néhány tüdőgyógyászati osztályán egy-két orvosnak kell helytállnia. Az elmúlt évben számos fiatal érkezett hozzánk, akik közül egyesek nálunk szakvizsgáztak, mások később lesznek szakorvosok. Ez annak fényében különösen fontos, hogy a 100 ágyas 2. számú Belgyógyászati Osztály után a miénk a második legnagyobb ellátó részleg a kórházban. Jómagam ott kezdtem a pályámat 2004-ben, ott tettem le a belgyógyászat szakvizsgát 2009-ben, és ott dolgoztam egészen 2010-ig, amikor a nagybátyám hívására átigazoltam a tüdőbelgyógyászatra.

lete, a betegek szeretete és a magas színvonalon végzett szakmai munka.

– Igen, ehhez próbáljuk tartani magunkat mindannyian, akik az osztályon dolgozunk. Nagyon lelkes, jól képzett, tanulni akaró csapatunk van, amelynek tagjaival nagyon jó együtt dolgozni. Szerencsére egyelőre elkerült minket a pulmonológiában sok helyen megtapasztalható humán erőforráshiány. Kilenc orvoskollégával látjuk

Jó párosítás a belgyógyászat-tüdőgyógyászat, hiszen a pulmonológia a belgyógyászatból fejlődött ki...

– Így van, a belgyógyászat jó alap, amire szervesen ráépíthetők a tüdőgyógyászati ismeretek. Már az egyetemen a belgyógyászat iránt érdeklődtem, a műtéti szakmák kevésbé vonzottak. Igazából a gyógyítás humán oldala állt közel hozzám, és óriási szerencsém volt, hogy a Szegedi Tudományegyetemen történt végzésemet követően rögtön a szülővárosomban, a kecskeméti belgyó-

osztályunkon még nem érezhető. A külföldi munkavállalásban nem csak az anyagiak játszanak szerepet, hanem a munkakörülmények is. Úgy vélem, hogy ha sikerül realizálnunk a tervezett eszközbeszerzéseket, az így bővülő tevékenységi kör vonzerőt jelenthet majd a pályakezdők számára.

Hogyan szokott kikapcsolódni?

– Régebben nagyon szerettem motorozni, de már megszabadultam a motoromtól. A feleségemmel – aki a 2. Belgyógyászati Osztályon dolgozott, ott ismertem meg – a kisfiunk születése előtt szívesen jártuk szabadidőnkben az országot. Ahogy növekszik Barnabás, egyre több lehetőség nyílik a közös programokra. De akkor sem unatkozunk, ha otthon vagyunk vele. Jön-megy a lakásban, folyamatosan kézen fogva kell vele sétálni, nem áll meg egy percre sem. Az ő felnevelése egy újfajta erőpróba az életben, teljesen más, mint a korábbiak, de ennél örömtelibb kihívást nemigen tudok elképzelni.

Boromisa Piroska

gyászaton kaptam állást. Pályakezdőként elsajátíthattam a társszakmák – hematológia, nefrológia, diabetológia és endokrinológia – alapjait, és ennek a tudásnak a mai napig hasznát veszem, mivel az osztályunkon belgyógyászati részleg is működik.

Az osztály irányításában az elődje által kitaposott utat követi, vagy inkább a változások, a megújulás híve?

– A korábban említett alapértékeket szem előtt tartva igyekszem követni az újabb lehetőségeket, és elmozdulni a diagnosztikában, mégpedig invazív irányban. Amikor megpályáztam az osztályvezetői posztot, megfogalmaztam bizonyos célokat. Ilyen például az ultrahangvezérléssel végzett hörgőtükrözés, a tumoros betegek kivizsgálásának kiterjesztése, a kritikus állapotú betegek non-invazív lélegeztetése. Ezek eszköz-igényes eljárások, amelyek bevezetése egyelőre várat magára, de bízom benne, hogy a kórház vezetése partner lesz e szakmai célok megvalósításában. Ez nem csak a magasabb szintű betegellátás szempontjából fontos, hanem abból a nézőpontból is, hogy az eddiginél szélesebb perspektívát nyújthassunk a tüdőgyógyászat mellett elköteleződő fiataloknak. Ismert, hogy a fiatal orvosgeneráció nagy számban próbál boldogulni külföldön, bár ennek a szele a mi

Az ír

Martin Scorsese Oscar-díjas olasz-amerikai filmrendező 77 éves. És lazán bizonyítja, hogy egy 80 felé közeledő pasas tud még filmet csinálni, még hozzá nem is akármilyet. Némiképp megsértődve azt üzeni, hogy ne az akciófilmeket, a superhősöket keressétek a filmvászonon, hanem a valódi mozikat! Már csak azért is mert a végén – a film főhőiséhez – Frankhez hasonlóan: valamennyien ottmaradunk tök egyedül mindazzal, amit életünkben tettünk. A rendező sértettsége érthető, hiszen számos stúdió utasította vissza filmjét, azzal, hogy túl drága. Ezúttal nem könyvet, hanem egy kifejezetten hosszú, több mint 3 óras – 209 perces – filmet ajánl olvasóink figyelmébe Böszörményi-Nagy György.

Az 1960-as évek közepén induló, majd 1980-ban lecsengő „Új Hollywoodnak” nevezett mozgalom a rendezők szinte korlátlan uralmát hozta a filmkészítésben. A jobbak közül kevesen maradtak, John Cassavetes, Stanley Kubrick, Arthur Penn, Robert Altman meghaltak, Francis Coppola, Brian De Palma, Steven Spielberg, Ridley Scott, mások készítenek időnként érdekes filmeket, de az amerikai mozi legfontosabb szereplője évtizedek óta Martin Scorsese. Több okból: filmjei gazdag, jelentésbeli rétegzettségű, az igényes képi világ és zene elszabadítja a néző képzeletét, akárcsak a jobbféle irodalom, ami a filmes „redukált ábrázolás” mellett alig fordul elő.

„Az ír” című film Charles Brand „Hallom szobafestő vagy” című sikerkönyvének alapul és Frank Sheeran élettörténetéről szól (a „szobafestő” maffia-szlenget, bérgyilkost jelent). A film majd 60 évet fog át, Sheeran (Robert De Niro) a „szobafestő”, mindössze egy végrehajtó, aki a korábbi gengszterfilmekben csupán mellékszereplő lehetett volna. A Charles Brand könyv azonban a szakszervezeti vezér, a befolyásos Hoffa eltüntetéséről szól, ezért ír bizalmasa és gyilkosa a főszereplő. Sheeran halála előtt több gyilkosságról és Hoffa megöléséről is beszámolt Brandnak. Sokak szerint az ír hazudott, de ez a forgatókönyv minőségét nem érinti. A Brand-könyvet Robert De Niro 2004-ben olvasta és tíz éven át győzködte barátját Scorseset, hogy csináljanak filmet belőle. Végül 2014-ben bejelentették, hogy indulnak a forgatással, miután a főszereplők közül De Niro és Pacino könnyen, a már visszavonult Pesci nagy nehezen vállalta a szereplést.

Scorsese fontos döntése volt, hogy a sok évtizedet átfogó történetben ugyanazokat a főszereplőket mozgatja. Az öregítés/fiatalítás nem a sminkesek műve „Az ír”-ben, hanem a digitális technikáé (computer-generated imagery – CGI). Ennek eredménye Pacino és Pesci esetében jó, a „fiatal”, öregesen mozgó De Niro barna szemé-

nek kikéítése viszont – hogy írnek lássék? –, bosszantó. A film tervezett költsége részben a CGI miatt lett ilyen magas: 160 millió dollár. Ezt a nagy összeget a hollywoodi stúdiók egyike sem vállalta, aggódtak, hogy egy régies gengsztermozi messze nem hoz annyit a konyhá-
ra, mint a ma népszerű szuperhős képregényfilmek. Végül a Netflix vállalat Scorsese mellé állt. A film fogadtatása a közönség és kritika körében igazolta, hogy jól döntöttek.

A filmet először a New York-i filmfesztiválon mutatták be, majd november elsején egyes mozikban, végül november 27-től a Netflixen is megjelent. Ha valaki nem tudná: a Netflix előfizetéses médiaszolgáltató, egy online streaming csatorna, amely 2019. októberétől Magyarországon is elérhető.

A film igen hosszú (209 perc), ennyi időre beülni egy moziba megpróbáltatás (én is otthon néztem meg először „egyben”, majd másod/harmadszorra egy órás adagokban vacsora és kutyasétáltatás közbeiktatásával). A film hosszú ugyan, de a vágások feszesek, az események érdekes helyszíneken zajlanak, a ruházat, utcaképek, autómárkák változása az idő múltával pontos és látványos, az akciókat ellenpontozó zene igen hatásos.

Változó tempóban bomlik ki a történet és közben szólnak a régi amerikai slágerek (a Five Satins, Glen Miller, Fats Domino dalok). Ha nem a képernyőre figyelünk, „Az ír”, mint hanglemez is remek. A zene nagyon fontos dramaturgiai elem a Scorsese filmekben, a rendező nagyon ért ehhez, sok zenés dokumentumfilmet készített: The Blues (2003), Az utolsó valcer – The Band (1978), Shine a Light – Rolling Stones (2008), Rolling Thunder Revue – Bob Dylan (2019). 1978 óta Robbie Robertson, a hajdani the Band énekes-gitárosa állítja össze a Scorsese filmek zenéjét.

„Az ír” tehát Hoffa személye körül forog, aki James Riddle „Jimmy” Hoffa névvel 1913-ban született egy bányászcsaládban. 14 éves korában már egy áruházláncnál dolgozott, ahol a bolti eladók, árufeltöltők tiltakozását szervezte az alacsony bérek és a gyenge munkabiztonság ellen. Innen kidobták, ezután a főként kamionsofőröket, raktárosokat tömörítő Fuvarozók Nemzetközi Testvérisége (International Brotherhood of Teamsters) nevű szakszervezetenél rakodóként állt munkába Detroitban. A sikeresen szervezett sztrájkok eredményeként egyre többen csatlakoztak a szervezethez: az 1937-ben 170 ezres tagság 1961-re kétfélmillióra nőtt. A Teamsters az USA legnagyobb szakszervezetévé vált, elnöke Hoffa a szervezet székházát Washingtonba költöztette. Hoffa szárnyalását azzal magyarázták szerte Amerikában, hogy kezdetben a detroiti gengszterekkel, később más állambeli maffiacsaládokkal működött együtt. Ugyanakkor a volt Szovjetunióban és Közép-Európa szocialista országaiban „az amerikai történelem legnagyobb munkásvezérének” tartották. Végül a folyamatos sztrájkfenyegetést, valamint Hoffa alvilági kapcsolatait John Kennedy elnöksége alatt államügyész testvére Robert Kennedy „nemzetbiztonsági kockázatnak” minősítette. Hoffát megvádolták a bírák és esküdtek megvesztegetésével, valamint sikkasztással, ezért 13 év börtönre ítélték. 4 esztendő letöltése után azonban – miután Hoffa 500000 dollárral támogatta Nixon választási kampányát – az elnök 1971 decemberében kiengedte a börtönből azzal a feltétellel, hogy legalább 1980-ig háttérben kell maradnia, nem vállalhat vezető szerepet a fuvarozók szakszervezetében. Hoffa szabadulása után azonnal megszegte az alkut: szervezkedni, pereskedni kezdett, régi szakszervezeti tagságát tüzelte, maffia-kapcsolatait szétzilálta. 1975 júliusában

két, a szervezett bűnözéshez köthető szakszervezeti vezetővel, Anthony Giacalonéval és Anthony Provenzanoval találkozott egy országúti étteremben, ahonnan nem tért vissza, eltűnt. Egy idő után nyilvánvaló lett, hogy megölhették, de maradványait hiába keresték, így 2013-ban a Szövetségi Nyomozó Iroda (FBI) befejezte a kutatást.

A szervezett bűnözés és a politika összefonódásának ábrázolása meglehetősen elnagyolt a filmben, de anynyi kiderül, hogy Hoffa háborúzott a Kennedy fiúkkal és Nixont támogatta, miközben az olasz maffia az apával, Joseph Kennedyvel, az alkoholtilalom idején kialakult kapcsolatát ápolgatta és John Kennedy elnökválasztási kampányát pénzelte.

A filmet persze főként azért nézik, mert De Niro, Al Pacinot, Joe Pescit, Harvey Keitelt az elmúlt évtizedekben sok jó filmben látták, érdekes, meglepő gesztusokra képes, férfias karakterüket megszerették.

Frank Sheeran (Robert De Niro), az ír, aki 4 éven át szolgált a II. világháború dél-olasz frontján, hazatérte után sofőrködött, majd steakhússal üzletelt, így került kapcsolatba Russel Bufalinoval (Joe Pesci) a Philadelphia városát uraló maffiacsalád fejével. A film elején Pesci meglepve kérdezi De Niro-t „honnan tud ilyen jól olaszul egy ír?” De Niro válaszként szól az itáliai háborús megpróbáltatásairól a déli Salernóban és Cataniában. Mire Pesci „én Cataniából jövök”, erre De Niro: „hallom a beszédén, hogy cataniai”. Ennyi elég volt, hogy az írt befogadja a Bufalino család. Később azután Russ Bufalino alkalmazásában önálló gondolatok, gátlások híján, bárkit megöl. Bábuként mozgatott figura, akit az őt felemelő gengszterek, szakszervezeti főkolomposok, és a család iránti lojalitás semmisít meg. A korábbi gengsztertörténetekkel ellentétben bukását nem az erőszak, a pénz, a drogok és a hölgyek okozzák, hanem az, hogy családja elfordul tőle, barátai és ellenfelei meghalnak.

Russel Bufalino (Joe Pesci) igazi, a háttérből parancsokat osztogató maffiózó, mentes a manióroktól, társaságban szelíd, gyengéd ember, mégis egy tekintettel, egy rövidke megjegyzéssel halálra ítélhet bárkit. Pesci ko-

rábbi filmjeiben örült, hisztériás gyilkosnak mutatkozott, most, egészen más modorban játszik, alakítása rendkívüli, felülmúlja a társaiét.

Jimmy Hoffaé látványos, kevésbé kifinomult szerep, mint az előbbieké, de Al Pacino hozza megszokott formáját. Csupán néhány percre tűnik fel a filmben Harvey Keitel – Angelo Bruno szerepében – ráadásul sötét szemüveggel. Mégis, kifakul mindenki a közelében. A kisebb szerepekben felbukkanó olaszok: Ray Romano (Bill Bufalino), Bobby Cannavele (Felix Ditullio), Domenick Lombardozzi (Anthony Salerno), Sebastian Maniscalco (Joe Gallo) is figyelemre méltóak. Nagy élmény nézni az összszhangot, a keresetlenséget, a rafinált gesztusokat, ahogy De Niro, Pacino, Pesci, Keitel élvezik egymás társaságát ebben a hosszú, lassan hömpölygő történetben.

„Az ír” túlnő az amerikai szervezett bűnözés és a politika szövevényén, a „szobafestő” történetén. Scorsese, az ifjúkorában papnak készülő katolikus olasz összes filmjében megjelenik a bennünk folyamatosan zajló, a szakrális és a profán küzdelmével, a büntudattal foglalkozó szál. Olyan zárt világot mutat be, amely a kapitalista, a korábban jóval megengedőbb Amerikában saját törvényei szerint működött. Benne ugyan a kívülállók élete egy fabatkát sem ért a bennfentesek számára, de a belső körben a bajtársiaság, az összetartás, az adott szóhoz való ragaszkodás, a rang tisztelete, a családszeretet szigorú szabályként élt. A külső világ „érték nélküli értékrendje” azonban beszívargott az árulók a szabályszegők ütötte réseken, a külső világ dekadenciája megsemmisítette a belső rendet és biztonságot. Ez a nosztalgikus felhang forrása.

A film az utolsó félórán háttérbe szorítja a bűnt, a maffiát, a politikát, a gyilkosságokat, az öregedésről, az elmúlásról, a megbánásról, a feloldozásról szól megrendítően. Tudjuk, mindnyájunkra érvényes, amit mond. Nem távoli planétán játszódó, egzotikus történetet láttunk. „Az ír”-ben megjelenő karakterek itthon is léteznek, talán ritkábban sülnek el a fegyverek, mint odaát, de a megtevesztés, zsarolás, erőszakoskodás nálunk is hasonlóan működik.

Életem legfájóbb pontja a Budai MÁV kórház bezárása...

Hogy állunk a vírus, kontra baktérium elleni küzdelemmel ma, amikor a világsajtó hangos a koronavírusról?

– Sajnos évek óta nincs sok változás. Baktériumölő készítmények vannak, vírusölők nincsenek. Influenzás eredetű vírusos tüdőgyulladás ellen létezik gyógyszer, ami az immunrendszer modulálásán keresztül hat. Nemrég olvastam egy CDC (US Centers for Disease Control and Prevention) adatot, amely szerint a 2020-as influenza járvány alkalmával, az USA-ban 19 millió beteget regisztráltak és 18 ezren haltak meg, valamilyen szövödményben. Koronavírus mindig létezett, ez a mostani, annak valamilyen elszabadult változata. Valószínűleg ez is le fog csengeni, mint a hongkongi vírus, vagy a madárinfluenza. Nem valószínű, hogy olyan pusztító lesz, mint a háború utáni spanyolnátha, aminek okozója szintén egy közönséges influenzavírus volt. Annyit már lehet tudni, hogy az egyik AIDS elleni antivirális szer hatékony lehet a koronavírus ellen, de klinikai kipróbálások még nem voltak. A terjedését megállítani leginkább karanténokkal lehet.

Miért lett éppen tüdőgyógyász?

– Eredetileg régész szerettem volna lenni. A Kölcsey Gimnáziumba jár-

Pető László eredetileg régész szeretett volna lenni, de a holt nyelvek elrettentették tőle, így orvostanhallgató testvére nyomdokaiba lépett. Tüdőgyógyászati vizsgája után professzora javaslatára a SOTE Tüdőklinikáján kezdett, majd a – nagy bánatára – megszüntetett Budai MÁV Kórházban lett osztályvezető főorvos. Most a Vasútegészségügyi Közhasznú Társaságnál dolgozik, két kislány boldog nagypapája.

tam és a második év után elmentem a bölcsészkarra, hogy megtudjam, mire számíthatok. Amikor közölték, hogy ógörögöt és ó-hébert is kell tanulni, elment a kedvem az egészszől. Végül a hat évvel idősebb bátyám – aki már gyerekkorától orvos akart lenni – tanácsát követtem és jelentkeztem az orvosi egyetemre. Ebben közrejátszott az is, hogy egyre jobban érdekelt a biológia. Bár nem voltunk gazdagok, szüleim annyira támogattak, hogy biológia és fizika előkészítőre járhattam egy magántanárhoz hetente egyszer. Olyan jól felkészítet, hogy simán felvettek az egyetemre. Az első két évben az elméleti tárgyakkal kicsit megszenvedtem, de onnantól kezdve, hogy a patológia, a sebészet és a belgyógyászat is bekerült a képbe: egyre jobban érdekelt az orvoslás. Tüdőgyógyászatból az akkori klinika vezetője Miskovits Gusztáv professzor vizsgáztatott. Megadta a jelest, utána elkezdtünk beszélgetni. Abban az időben már tudományos diákkörös voltam az I. számú Kórbonctani Intézetben. Aztán beletett egy cédulát az indexembe, amire azt írta, hogy „a vizsgáid után hívjál fel”. Felhívtam. Közölte, hogy amikor én végzek, lesz az intézetben szabad állás, ha van kedvem pályáznom meg. Ott-hon anyukám azt mondta, hogy ahova az embert meghívják, oda menni kell,

mert az megtiszteltetés. Szót fogadtam, beadtam a pályázatomat, így kerültem a tüdőklinikára, ahol egy kiváló légkörű, betegközpontú csapat tagja lettem. Olyan tanítómestereim voltak, akiknek egy életre hálás vagyok. A tüdőgyógyászat anno a belgyógyászatból vált ki a tuberkulózis megbetegedések nagy száma miatt. Kováts Ferenc professzor volt a SOTE Tüdőklinikájának alapítója 1942-ben. Szegeden kezdte pályafutását és megérte, hogy megjelentek a TBC elleni első gyógyszerek 1946-ban. Ettől kezdve vált a tuberkulózis gyógyíthatóvá. A háború után kezdett kiépülni a gondozói és a fekvőbeteg ellátás. Ennek a megszervezője Mosolygó Dénes volt. Így a 70-es évek közepére a tbc-t, mint népbetegséget felszámolták. De megmaradt a kiépült hálózat. Ekkor indult el egy átmenet az egyéb tüdőbetegségek, a nem specifikus tüdőbetegségek

Ő ajánlotta, hogy nézzük meg, mik a lehetőségek. Végül beadtam az adjunktusi pályázatot és megkaptam az állást 1985-ben, később az I-es számú Pulmonológiai osztály osztályvezető főorvosa lettem. Ez egy 60 ágyas osztály volt, tartozott hozzá egy gondozó a szakorvosi rendelővel együtt. Minden kollégának volt egy napja, amit a tüdőgondozóban töltött, az volt az ambu-

lans nap. Volt mellkasebészet, volt rehabilitációs részleg, tehát a teljes vertikum létezett, minden eszköz rendelkezésünkre állt, működött a rendszer. Ilyenek az asztma, a COPD, az autoimmun és a daganatos tüdőbetegségek. Ez az átmenet a 60-as évek közepén kezdődött. Mára már gyógyítható a tüdőgyulladás, meggyógyítható a tuberkulózis, a tüdőrák, ha időben eltávolítják a daganatot. A többi csak tünetmentessé tehető. Ilyen például az asztma. Egy jól kezelt asztmás sokszor azt hiszi magáról, hogy egészséges. Ezért, ha abbahagyja a gyógyszerelését, az nagy baj. A COPD-nél rosszabb a helyzet, mint az asztmánál, mert az a gyógyszerek ellenére sem tehető teljesen tünetmentessé. Itt az első számú kórokozó a dohányzás, a városi rossz levegő. Persze vannak a COPD-sek között nem dohányosok is.

Mennyire team munka a tüdőgyógyászat?

– Mi is végünk manuális munkát: mellkas csapolást, endoszkópos vizsgálatokat, de van hörgőtükrözés, mellüregi tükrözés is. Itt a team munkára mindig szükség van. De a legérdekesebb nem is a manuális, hanem a szellemi team munka. Appel Judittal – volt főnökömmel – minden reggel végigszaladtunk az osztályon, aztán leültünk és átnéztük a leleteket, eredményeket, és végigbeszéltük a tennivalókat. Voltak nagy klinikai megbeszélések, esetismertetések, problémás, nehezen megoldható esetek, ezekben mindenkinek részt kellett venni.

Szakmai pályafutásának talán legemlékezetesebb állomása a Budai MÁV kórház.

– Így van. Annak idején egyik kollégám Major Tamás megpályázta a MÁV Tüdőgyógyintézet osztályvezető főorvosi állását és meg is nyerte.

– van nála. Bocsánat, de én bemegyek és szabályosan rátörtem az ajtót. Elmondtam Miskovits professzornak, hogy mi a gond, mire ő lehajolt, felvette a fonendoszkópját és az államtitkárnak csak annyit mondott: Ne haragudj, most orvos kell legyek, és kijött velem a beteghez. Ezt sohasem felejttem el.

Milyen a magánélete?

– Mozgalmas és nem egyszerű. Egy lányom és egy fiam van, a fiam fizikus lett, a lányom közgazdász, két gyönyörű lányunokával ajándékozott meg. Most ők a sztárok az életünkben.

Mi a kedvenc időtöltése?

– Kártyázom, méghozzá gimnáziumi osztálytársakkal most már lassan ötven éve. Ultit és néha pókert játszunk kis tétekben. Nagyon szeretünk utazni, amikor van rá lehetőségünk: indulunk is. Nincs kiterjedt rokonságunk, így a testvéremekkel járunk össze. Van viszont kiterjedt nagy baráti körünk, velük rendszeresen találkozzunk. Szeretünk színházba, hangversenyre járni. Mi még a Beatles és a Rolling Stones emlíni nőtünk fel. 2007-ben amikor itt voltak, mi is ott öröködtünk a koncerten. Vannak életre szóló emlékek. Ilyen: amikor New York-ban elmentünk a Metropolitan Operába, vagy Barcelonában kimentünk Nou Camp-ba és végignéztünk egy bajnoki meccset, vagy amikor lányommal elmentünk a US Openre egy napra. A testmozgás sem maradhat ki az életemből. Minden szombaton teniszezünk. Szeretem az olyan sportokat, ahol ellenfél van, akit le lehet győzni, akitől ki lehet kapni. Itt, ha valamit elront az ember, csak saját magát hibáztathatja. Ez egy tiszta játék.

Miért beszél múlt időben?

– Ez életem legfájóbb pontja, ugyanis ezt az intézményt 2007-ben bezárták. A nagy összevonások idején a Budai MÁV Kórházat, mint tüdőgyógyintézetet egy tollvonással megszüntették, hozzácsapták a Honvéd Kórházhoz, aminek a rehabilitációs krónikus részlege lett. Elmentem az akkori egészségügyi államtitkárhoz, de gyakorlatilag elhajtottak. Tüntünk, de teljesen hatástalan maradt. Végül az volt a nagy találmányunk, hogy mivel a tüdőgondozói részleg megmaradt és megkapta a Vasútegészségügyi Közhasznú Társaság: menjünk oda és csináljuk meg azt, amit annak idején a kórházban. Így kerültünk ide a Podmaniczky utca 109-be, ahol a társaság magja megmaradt és most is együtt vagyunk. Erre vagyok a legbüszkébb és arra, hogy jelenleg a legmodernebb eszközparkkal rendelkezünk.

Nyilván rengeteg beteggel találkozott, megosztana olvasóinkkal egy emlékezete történetet?

– Még a klinikán történt 1980 környékén. Jó példája annak, hogyan viselkedik egy igazi orvos. Fiatal szakorvos voltam, közvetlen felettem szabadságra ment. Behoztak egy középkorú hölgyet, akinek a bal tüdejét korábban kivették és a jobb tüdejében tüdőgyulladás volt. Alig maradt légzőfelülete, fuldoklott. Meg kellett mutatni a professzornak. Be akartam menni hozzá, de a titkára mondta, hogy nem lehet, mert az államtitkár

Esetleg egy üzenet a fiataloknak?

– Ha jön a beteg, először ki kell kérdezni, le kell vetkőztetni és meg kell vizsgálni. Azt tapasztalom – egyre inkább ez a gyakorlat –, hogy elkezdik a leleteket nézegetni és a beteget meg sem nézik. A vizsgálat ott kezdődik, hogy megkérdezem, milyen műtétjei voltak, balesete, betegsége, gyógyszerai, allergiái, szokásai. Mi a panasz? Itt kezdődik az orvoslás.

Seregély István

„Szerető, gondoskodó, összetartó családban nőttem fel”

Csada Edit öt évig balettozott, sőt, a táncművészet mellett az iskolai szavalóversenyek állandó szereplőjeként kipróbálta magát a színpadon is. Később régészeti táborokban dolgozott, de gondolt arra is, hogy angol-magyar tanár lesz, végül mégis az orvosi egyetem mellett döntött. Szegeden végzett, még egyetemi évei alatt ment férjhez. Hűséges típus. Nemcsak a férjéhez, a munkahelyéhez is, hiszen pályakezdőként a deszki tüdőkórházban helyezkedett el, ma is itt él hivatásának.

Dohányzott valaha?

– Soha. Persze, mint majdnem minden fiatal, én is megpróbáltam, de szerencsére nem szoktam rá. A dohányosoknak azt szoktam mondani, hogy soha nem késő abbahagyni. Már a legtöbb tüdőgondozókban vannak leszokást segítő programok, bár a saját elhatározást semmi sem helyettesíti. A fiataloknak azt üzenem, hogy sokkal könnyebb nem rászokni a dohányzásra, mint leszokni róla.

Mit jelent az Ön számára Szeged, a szülővárosa? Ahonnan a mai napig ingázik Deszkre.

– Itt jártam óvodába, iskolába, egyetemre. A férjem szintén szegedi. Bár Deszken dolgozom, ez csak 10 ki-

lométerre van Szegedtől. Szegedhez köt minden, többek között Móra Ferenc, Tömörkény István, Juhász Gyula, József Attila. Szeretem ezt a várost. Az egyetem miatt nagyon sok itt a fiatal. Szívesen járok színházba, nyáron a Szabadtérre, itt a Tisza, sokat süt a nap, szóval nagyon jól érzem magam.

Fehér hollónak számít, hiszen végzése óta egyetlen helyen a Deszki Kórházban dolgozik. Mi tartja ott?

– Az évek során annyit változott a tüdőgyógyász szakma, olyan sok új eredmény született, többek között a tüdőrákos betegellátásában is, hogy nem kellett új munkahelyen, új kihívásokat keresnem, mert váltás nélkül is szembesültem velük. A betegellátás mellett részt vehe-

tek az orvostanhallgatók a gyógytornászhallgatók oktatásában, és a posztgraduális képzésben is.

Hogyan emlékszik vissza a szegedi egyetemi éveire?

– Szegeden születtem, így egyértelmű volt, hogy a szegedi egyetemre felvételizek. Az elméleti tantárgyak után alig vártam, hogy a klinikai tárgyakhoz érjünk és betegeket vizsgálhassunk. Olyan neves oktatóink voltak, mint Ormos Jenő, Varró Vince, Petri Gábor, Kulka Frigyes, Boda Domokos. Emlékszem, egy tüdőgyógyászati, mellkassebészeti előadáson Kulka professzor bemutatott egy beteget és megkérdezte, hogy hívják a metszést a beteg hátán. Próbáltuk a latin megnevezést mondani, de végül mosolyogva kijavított bennünket, hogy ez a „Kulka kanyar”. Az egyetem alatt házasodtunk össze a párommal és negyedév tavaszán a fiam is megszületett. Férjem, szüleim, és a férjem szülei is, bár mindannyian dolgoztak, sokat segítettek, így sikeresen be tudtam fejezni az egyetemet.

Tüdőgyógyász és klinikai onkológus egyszerre.

– A műtéti szakma nem vonzott, a belgyógyászatot „túl soknak” éreztem, így egy kisebb, jobban átlátható területen szerettem volna dolgozni. Szerencsémre a deszki tüdőkórházban a végzésem évében adták át az „új épületet” 90 új tüdőgyógyászati és 45 kardiológiai rehabilitációs ágygal. Így az évfolyamról heten is ott helyezkedtünk el. Ilyen prózai okok is szerepet játszottak a választásomban. Az évek során azonban bebizonyosodott,

hogy jól választottam. Kezdetben a légzésfunkciós laboratóriumban dolgoztam a betegellátáson kívül. A hörgőtükrözést túl invazívnak találtam. Első főnököm Keresztes Nagy Franciska volt, akitől többek között a mellkasröntgen értékelését tanultam meg. 1988-ban megalakult Deszken a Szegedi Tudományegyetem Tüdőgyógyászati Tanszéke Kraszko Pál vezetésével. Mivel ő nagyszerű bronchológus volt, elvárta, hogy az osztályán mindenki maga végezze el a hörgőtükrözést saját betegeinél. Ezt kellett tennem nekem is, így végül megszerettem. Jártam továbbképzésen Münchenben, hogy ott a lézerkezelést, Heidelbergben pedig endobronchiális ultrahangot tanuljak. Így néhány évvel később megbíztak a bronchológiai labor vezetésével. Közben lehetőséget kaptunk a tüdőgyógyászat után második szakvizsga megszerzésére. Mivel a betegellátás során egyre több tüdőrákos beteggel találkoztam, ezért a klinikai onkológiát választottam.

Szívégyének tartja az onkoteamek munkáját is.

– Régebben a tüdőrákos betegeket, akiről úgy gondoltuk, hogy műtéti megoldásra lenne szükségük: megmutattuk a mellkassebésznek. Ma már viszont évek óta működnek a kórházakban, klinikákon az onkoteamek, ahogy nálunk is. A kezelőorvos, a mellkassebész, a radioterapeuta, a klinikai onkológus, a radiológus, a patológus közösen átbeszélik minden tüdődagyanatos beteg esetét, és közösen döntenek a megfelelő diagnosztikus és terápiás lépésekről. Így a beteg a legmegfelelőbb kezeléshez jut hozzá. Persze nem könnyű ennyi szakembert minden héten rendszeresen összehozni - főleg nálunk -, mivel a kollégák egy része Szegedről jön ki Deszkre, de a korrekt kezelésekhöz erre van szükség. Az utóbbi években bekövetkezett változásoknak, eredményeknek köszönhetően: egyre több beteget tudunk évekig kezelni, követni. Egyre nagyobb az esélye annak, hogy a tüdőrák krónikus betegséggé váljon. Ez főleg a célzott kezelések és az immunterápia mindennapi gyakorlattá válásának köszönhető.

Aktív nagymama, 3 unokája van. Milyen gyakran unokázik?

– Lányoméknál két, fiaméknál egy unokám van, mindhárman kislányok. Nóri, a legnagyobb 7 éves lesz, Gréti 4 éves, ő a középső, Emma 3 hónapos. Igyekszem a munkám mellett aktív nagymama lenni. Szerencsére mindenki Szegeden lakik, így ez könnyebben megvalósítható. Hetente egyszer megpróbálunk eljutni a lányomékhöz és a fiamékhoz is. Vasárnaponként pedig az egész család összegyűlik nálunk ebédre.

Szerencsére egy gondoskodó, és összetartó családban nőttem fel. Ez számomra olyan példa volt, amit szerettünk volna megvalósítani férjemmel a saját családkunknál is. Amíg kicsik voltak a gyerekek, addig nagy segítséget jelentett a férjem közreműködése a mindennapi teendőkben. Bár neki is felelősségteljes hivatása volt, hiszen Szeged egyik legnagyobb általános iskolájának volt az intézményvezetője, nyugdíjazásáig. Büszke vagyok a

gyermekeimre, bár egyikőjük sem választotta az orvosi, vagy a pedagógusi pályát. Fiam jelenleg az SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványánál dolgozik projekt menedzserként. Emellett sportrendezvény szervezőként is tevékenykedik. Lányom jogász végzettségű, és most saját kézműves vállalkozását építi.

Azt hallottam imád futni.

– Így van, 4 éve a futás is felkerült a palettára, az olvasás, a színház és az unokázás mellé. 2016-ban alapítottak a fiamék egy céget, döntően sportrendezvények szervezésére. Áprilisban volt az első mezei futóverseny. A fiam javasolta, hogy nevezek be versenyre. Kicsit tiltakoztam, hogy én 300 métert sem tudok lefutni, a legrövidebb táv pedig 3 km. Aztán kaptam egy edzéstervet, és végül lefutottam a 3 kilométert. Azóta rendszeresen futok, általában heti 3 alkalommal. Később egyre hosszabb távokat is teljesítettem. Természetesen nem vagyok ultrafutó, de 10 kilométert már rendszeresen végigfutok. Minden évben részt veszek a Szeged Maratonon, a nyári Holdfény Éjszakai Félmaratonon és a decemberi Szegedi Jótékonysági Félmaratonon.

A 2019-es Jótékonysági Félmaraton volt a legemlékezetesebb. Egyrészt négyes váltóban kórházi csapatunkkal a második helyezést értünk el, másrészt a verseny után rögtön a szülészetre mentünk, ahol hamarosan, még aznap megérkezett a harmadik unokám, Emma.

Mit adna át legszívesebben a fiatal kollégáknak?

– Azt, hogy legyenek kitartóak, a betegekkel empátiakusak. Harcoljanak a céljaikért. Eszembe jut egyik kedvenc versem Babits Mihálytól, ami kitettem a szobám falára az egyetemi felvételt készülve:

*„Nem mondj le semmiről. Minden lemondás egy kis halál. Nem mondj le semmiről. Minden halál gyilkosság (lélekontás):
Meghalni bűn, nem mondj le semmiről,
Isten művét rongálja bármi rontás,
meghalni bűn, nem mondj le semmiről:
minden vágyad az Isten szava benned
mutatva, hogy merre rendelte menned.”*

Seregély István

Gizella hozománya...

Lakói egyre fogytak, s a település a 18. század eleji török háborúban teljesen elpusztult és elnéptelenedett. A Tisza-Maros szög 1718–1778 között a Temesi Bánsághoz tartozott, majd az 1779-ben visszaállított Torontál vármegyéhez. A katonai közigazgatást kamarai váltotta fel. A nagyrészt pusztává lett, egykor virágzó települések újjáéledése az 1740-es években felgyorsult a feloszlott tiszai- és marosi határőrség tagjainak letelepítésével. A török közvetítéssel korábban hazánkba került és meghonosodott dohánytermesztés a század második felében egyre jobban elterjedt, a munkaerőt az új telepesek érkezésével biztosították. Sorra jöttek létre a dohánykertész községek.

Deszk lakossága rövid idő alatt annyira megnőtt, hogy 1746-ban Szőreggel és Szentivánnal együtt községgé nyilvánították. 1719-től a Temesi Bánság csanádi kerületébe tartozott. A temesvári igazgatóság 1746. március 29-én szerb határőr katonákat telepített be ide. 1779-től a csaknem 1000 lakosú község Torontál vármegye törökkanizsai járásához tartozott.

1804-ben királyi adománnyal hatalmas birtokot kapott és vásárolt itt báró Gerliczy Ferenc (1748–1833).

A Deszki Magyarok Nagyasszonya templom

Deszk létezéséről a XV. századtól kezdve vannak adatok. Első említése – Deszk néven – 1490-ben abban az oklevélben található, amelyben II. Ulászló király az ellene hűtlenség bűnébe esett Esztári Bálint összes Csanád vármegyei birtokát – köztük Deszket – Losonczy Lászlónak adományozta. A Marostól délre eső falu jelentőségét mutatja, hogy Oláh Miklós – történész, esztergomi érsek – megemlíti 1536-ban írt országleírásában. Noha Deszk életéről keveset tudunk: léte az 1552-ben kezdődő török hódoltság alatt is bizonyított a fennmaradt török adóösszeírások adatai alapján. A hosszú török uralom és a felszabadító háborúk pusztításai ezen a vidéken is elnéptelenedéshez vezettek. Gyakran változtak földesurai, oklevelekben adás-vétel, elzálogosítás, újabb adományozások tárgyaként szerepel.

A több mint 7111 holdas uradalom Szőregtől a szomszédos Klárafalvára és a majdani Ferencszállásra is kiterjedt. A vételkor feljegyezték, hogy az uradalom kiegészítő részeit, az egész víz alatt álló területet csónakon járták be és mérték föl. A szerbek mellé lassan a nagybirtokon dolgozó magyarság is betelepült. A lakosság száma 1828-ban 1551, 1857-ben már 2240, 1910-ben 2944 fő, ebből

1526 szerb, 1361 magyar. 1830-ban a dohánykertész telepből fejlődött Ferencszállás. 1849. augusztus 5-én – a szőregi csata napján – leégett a község, így a görögkeleti templom és a kastély is. 1859-ben épült föl a mai görögkeleti szerb templom, majd 1904-re a katolikus templom.

A báró egyik leszármazottja a felvilágosult, az új gazdasági, műszaki megoldásokra nyitott Gerliczy Ferenc a település hosszú távú fejlődésének elindítója volt. Nevéhez fűződik a kastély mellett a már említett katolikus templom építése is. A neogótikus stílusban épült római katolikus templomot 1904-ben emelték, a kastély közvetlen szomszédságában található. A torontáli térség legdíszesebb temploma, arányaiban és díszítésében a legszebb hagyományokat őrzi: pompás berendezése, oltára, szószéke, keresztúti faragott stáció és csodálatos rózsablaka szemet-lelket gyönyörködtetőek. A terveket Nagyvárad főépítésze, Starill Ferenc készítette.

Gerliczy báró (1859–1914) 1884-ben nőül vette báró Fejérváry Gizellát, az akkori honvédelmi miniszter, gárdatestőr kapitány leányát, aki hozományul kapta a földszintes épü-

letet. Az első emeletet 1919-ben építették rá, majd 1942-ben a második emeletet. Mindkét szint akkor gazdagodott a déli teraszokkal is. Az épület egyemeletes, 4+2+1+2+4 ablakkiosztású, a sarokrészeket manzárdtetővel hangsúlyozó, hangulatos eklektikus alkotás volt. A bejáratot két-két dór oszlopon nyugvó kis erkély, fölötte a tető síkjából kiugró attikafal a bárói címerrel tette hangsúlyossá. A kastélyt 18 holdas park vette körül. Az országútról kocsibejáró, kiskapuk és a hozzájuk tartozó kapus épületek, egyéb gazdasági épületek zárták el, illetve körül. A főbejáratot szemben az országút másik oldalán földszintes barokkhangulatú gazdatiszti lakás és kiszolgáló épületek álltak.

1928-ban újabb magyar lakosok érkeztek a községbe, főleg a Szeged környéki homokvidékről. A lakosság száma 1930-ban 2761 fő. Ebből már csak 303 szerb, mivel a húszas években sokan átköltöztek Jugoszláviába. 1929-ben felépült a nyolctantermes új állami iskola. Báró Gerliczy Ferenc fia, Félix 1929-ben eladta a birtokot a kastéllyal együtt. Az utóbbit Jakabb Gyula akkori plébános öccse Jakabb Oszkár pénzügyi államtitkár közreműködésével vásárolta meg a Népjóléti Minisztérium a 18 holdas parkkal együtt 240 ezer pengőért, roboráló intézménynek, tuberkuló-

Deszki kastély a századfordulón

zisban szenvedő gyermekek részére. Vass József népjóléti miniszter is ott volt az adásvételnél.

A második világháború után néhány évig zsidó gyermekek menhelye volt az épület, majd az államosítás után, 1948-ban a szanatóriumot az Egészségügyi Minisztérium Csont TBC Gyógyintézeté szervezte át. 1969-ben a Csongrád Megyei Tanács tüdőgyógyintézeté nyilvánította. 1972-től Csongrád megye kiemelt tüdőgondozó szanatóriuma műkö-

dött az épületben. 1995-ben az intézmény felvette a Csongrád Megyei Önkormányzat Mellkasi Betegségek Szakkórháza nevet. 1989-től Dr. Kraszkó Pál vezetésével itt kapott helyet a Szegedi Tudományegyetem Tüdőgyógyászati Tanszéke. Ma a Csongrád Megyei Mellkasi Betegségek Szakkórháza és az SZTE ÁOK Tüdőgyógyászati Tanszéke működik a kastély falai között.

(Forrás: www.deszk.hu)

Báró Gerliczy Ferenc

Fejércáry Gizella

Báró Fejérváry Géza

„Csodálatos érzés volt, ahogy a tüdő odabújt a kezemhez”

A Magyar Tüdőgyógyász Társaság tavalyi nagygülésének Menarini-díjas szerzői között ott volt Kecskés Lóránt, az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet mellkassebész szakorvosjelöltje is. Medikusként, a Marosvásárhelyen töltött gyakorlaton olyan élményben volt része, aminek hatására örökre eljegyezte magát a mellkassebészettel.

tegeink közül senki nem vállalta be, hogy kokainozott volna. Arra is gondoltunk, hogy valamilyen újfajta szer törhetett be a piacra, de hogy pontosan mi lehetett, utólag már nem tudtuk kideríteni. Fontolgtatom, hogy konzultálok ez ügyben Zacher Gáborral, mert ő kapásból meg tudja mondani, hogy mikor melyik drog volt felkapott.

Jászvárosban volt mellkassebészeti képzőhely, ám ezzel a névvel csekély esélyem volt arra, hogy bejussak. Ezért elkezdtem keresgélni Magyarországon, több helyre elküldtem a jelentkezésemet. A Korányi Intézetből válaszoltak a megkeresésemre, behívtak interjúra, és hál' Istennek felvettek.

Mindenekelőtt gratulálok önnek az elismeréshez! Milyen témát dolgozott fel a nyertes poszteren?

– A poszter témája a spontán mediastinalis emphysema volt, amely általában egyébként teljesen egészséges fiatalembereknél alakul ki, hogy pontosan miért, nem tudjuk. Ez egy ritka megbetegedés, a szakirodalomban a legnagyobb betegszámot felmutató külföldi cikk 62 esetről számol be. A mi osztályunkon 55 ilyen beteg fordult meg 2000–2018 között, de érdekes módon 2015–2017 között megugrott az esetszám. Utánajártunk, hogy a páciensek közül – akiknek az átlagéletkora 26 év volt – hány beteg használt marihuanát, partidrogot, vagy más biofüvet. Azt feltételeztük ugyanis, hogy a beszívott kábítószer tüdőkárosító hatása következményeként alakulhatott ki náluk a betegség. Találtam nemzetközi hivatkozásokat, amelyek kokain esetekről számoltak be, de a mi be-

Milyen érzés volt átvenni a díjat?

– Sajnos lecsúsztam a díjátadóról, mert éppen akkor Vadász Pál professzor úr előadását hallgattam... Természetesen nagy örömmel töltött el az elismerés, amely nem egyedül engem illetett, hiszen több szerzőtársam is volt.

Mióta dolgozik a Korányi Intézet Mellkassebészeti Osztályán?

– 2014 ősze óta, akkor államvizgáztam Marosvásárhelyen, ugyanis erdélyi vagyok, Szatmárnémetiben születtem, ott nőttem fel.

Milyen indíttatásból jött át Magyarországra?

– Romániában csak egyetemi központokban történhet rezidensképzés. Éppen a végzésem évében szüntették meg Marosvásárhelyen a mellkassebészeti. Csak Bukarestben és

Miért ragaszkodott a mellkassebészethez?

– Az egyetemi évek alatt általában nemigen találkoznak a hallgatók ezzel a szakmával, ezért kevesen is választják. Nekem nagy szerencsém volt, mert negyedéves koromban egy olyan sebészeti osztályon tölthettem a gyakorlatot, ahol mellkassebész is működött. Jól emlékszem az első dekortikációs műtetre, amelyet egy előrehaladott mellúri gennyesedés miatt kellett elvégezni. Vastag páncél alakult ki a beteg tüdején, amelyet le kellett róla fejteni. A műtét alatt az egyik tüdőt nem lélegeztetjük, hogy tudjunk rajta dolgozni. Meghökkenő volt látni az összeesett tüdőt, amelyről nem gondoltam volna, hogy valaha még normálisan fog működni. A műtét végén feltöltjük a mellüreget vízzel és az aneszteziológus felfújja a tüdőt, hogy lássuk, van-e valahol légáteresztés. Éppen úgy, mint amikor a felfújt autógumit vízbe teszik, és figyelik, hogy jön-e bugyborék va-

lahonnan. Akkor az a szottyadt, lila tüdő feltágult, és gyönyörű, rózsaszín szerv lett belőle. Ezen a ponton megengedték, hogy betegyem a kezem a mellüregbe. Csodálatos érzés volt, ahogy a tüdő hozzábújt a kezemhez. Akkor azt mondtam magamban: biztos, hogy mellkassebész leszek.

Frissen végzett orvosként került a Korányi Intézet mellkassebészetére. Komoly kihívást jelenthetett helytállni a műtőben...

– Abból a szempontból szerencsém volt, hogy már az egyetemi évek alatt bejártam dolgozni a marosvásárhelyi mellkassebészetre. Ennek ellenére mélyvízbe kerültem, de nagyban támaszkodhattam a kollégák segítségére, és sokat tanulhattam Vadász Pál professzortól.

Átlagosan hány műtőre kerül sor egy nap?

– Napi négy-hat műtétet végzünk, az éves műtétszámunk meghaladja az ezret. Magyarország egyik legnagyobb mellkassebészeti centrumaként működik az osztályunk.

Milyen beavatkozás áll a szívéhez legközelebb?

– Nagyon izgalmasnak találom a légcsövön végzett műtéteket, ez egy

nagyon delikát része a mellkassebészetnek. Leggyakrabban tüdőrákot operálunk, de bármi jöhet. Egyelőre csak szakorvosi felügyelettel operálhatok, egészen addig, amíg le nem teszem a szakvizsgát, amire jövő márciusban kerül sor.

Tervezi, hogy később nekifut a tüdőgyógyász szakvizsgának is?

– Nem. A nyugati országokban a mellkassebészet és a szívsebészet szorosan egymás mellett fejlődött, ezért ott a mellkassebészek is operálnak szívet, illetve a szívsebészek tüdőt. Annyira közel áll egymáshoz a két terület, hogy második szakmának esetleg a szívsebészetet tudnám elképzelni. De nem töröm ezen a fejem, beérem a mellkassebészetrel is. Csodás szerv a tüdő, amibe már negyedévesen, az említett első műtéti élmény hatására beleszerettem.

Időközben hazahozták Bécsből a tüdőtranszplantációt. Szerepel az álmai között, hogy részt vegyen tüdőátültetésen?

– Igen, és már volt szerencsém jelen lenni az Országos Onkológiai Intézetben végzett tüdőtranszplantáción, ami meghatározó élmény volt számomra. Az ottani központ és a Korányi mellkassebészet összefo-

nódott, és a Semmelweis Egyetem Mellkassebészeti Tanszéki Csoportjaként működik. A központot Rényi-Vámos Ferenc docens úr vezeti, aki rengeteg lehetőséget biztosít a fiataloknak a fejlődésre.

Mit tart a munkája legnehezebb részének?

– A legnehezebb megbirkózni azzal, ha beteget veszítünk el. Szerintem nem lehet, és nem is kell hozzászokni ahhoz, hogy meghal a beteg. Az orvos a halál antagonistája, de el kell fogadnunk, hogy nem vagyunk istenek, nem tudunk csodát tenni.

A sok műtét bizonyára még egy fiatal szervezet számára is megterhelő. Hogyan tartja karban az állóképességét?

– Gyermekkoromtól fogva cselgáncsoztam, az alapokra cselgáncs edző édesapám tanított meg. Ma már kevésbé érek rá sportolni, mert a munka miatt időben beszűkültek a lehetőségek. Ha nem jutok el edzésre, akkor úszok, mert érzem, hogy szükségem van a mozgásra. Órákig kényszertartásban állunk egyhelyben a műtőasztal mellett, lefelé görnyedve, ami nagyon megviseli a gerincet. Ezt muszáj ellensúlyozni valamilyen mozgással.

Mit csinál szívesen a szabadidejében?

– Fiatalkorom óta motorozok. Van egy sport túramotorom, azzal szelem az utakat. Egy barátom édesapjától tanultam motorozni, aki azt mondta, kétfajta motoros van: aki elesett, és aki el fog esni. Mindig erre gondolok, amikor nyomom a gázt. Persze én is

estem már, de mindig megúsztam a sérülést. A másik kedvenc időtöltésem a túrázás az erdélyi magas hegyekben. Kéthavonta látogatok haza a szüleimhez, és olyankor, ha tehetem, elmegyek néhány napra a hegyekbe. Egyébként szabadidőm legnagyobb részét a családdal, a barátaimmal és

a barátnőmmel töltöm. Nagyon sok erőt és támogatást kapok tőlük.

Igaz a hír, hogy elszaporodtak a medvék Erdélyben?

– Nem a medvék szaporodtak el, hanem rengeteg erdőt kivágtak, aminek következtében ezek az állatok kiszorultak az élőhelyükről. A medvét nem olyan állatként kell elképzelni, hogy ül a bokorban és le vadássza az embert. Erdőben nagyon ritkán lehet medvével találkozni, mert ha észreveszi az embert, udvariasan továbbáll. A Szent Anna-tónál, Parajdon és Szovátán viszont gyakran látni kukázó medvét, és a turisták még meg is etetik, mert nem realizálják, hogy ez egy erős vadállat. Tavasszal előjönnek a kíváncsi bocsok, és akkor van baj, ha az anyjuk veszélyt érez, és a bocsait védve konfrontálódik az emberrel.

Mit tenne, ha az erdőt járva összetalálna egy medvével?

– Semmit. Nincs értelme futni, mert sokkal gyorsabb nálam. Fára is tud mászni, de akár ki is dönthetné alólam a fát. Soha nem félttem a medvétől, mert alapvetően nagyon udvarias állat és nem bánt. Nem tudok elképzelni olyan helyzetet, hogy rám támadjon...

Boromisza Piroška

„A biliárdgolyó, ami bármelyik lyukba bepattan”

Szakdolgozókat bemutató sorozatunkban ezúttal a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Hetényi Géza Kórház és Rendelőintézet Pulmonológiai Osztályának főnövével, Hardi Andreával beszélgettünk. Szívvel-lélekkel végzi az osztályos munkát, lelkesen oktatja a gyakorlatra érkező fiatalokat, képz magát, és mindemellett futja az idejéből a tartalmas családi együttlétekre is.

Mi inspirálta önt arra, hogy az egészségügyi pályát válassza?

– Eredetileg tanár szerettem volna lenni, de hiába voltam az általános iskola legjobb tanulója, a szüleim nem engedtek gimnáziumba, mert úgy gondolták, jobban járok, ha szakmát tanulok. A Tisza-parti Gimnázium és Egészségügyi Szaközéiskolát választottam, és utóbb bebizonyította az élet, hogy jól döntöttem. 1991-ben érettségiztem, néhány ponttal csúsztam le az orvosi egyetemi felvételig. A családgon-
dozó védőnői szakra bejutottam volna, de a kevés jelentkező miatt nem indítottak képzést, így a diplomás ápolói szakon kötöttem ki. 1995-ben, a végzés után itt, a Hetényi Géza Kórházban helyezkedtem el, a kardiológiai osztályon, ahol egészen 2004-ig dolgoztam ápolónőként. Akkor átkerültem a pulmonológiára, és

egy év kiterő után – kipróbáltam magam orvoslátogatóként –, 2006. január 1-jén lettem az osztály főnövére.

Milyen kihívásokkal szembesült az új pozícióban?

– Éppen túlestünk a kórház két telephelyének átszervezésén, aminek eredményeképpen a korábbi két pulmonológiai osztályt összevonták. Így az első feladatomban a két nővérgárda „összesimítása” lett. Amíg két emeleten működött 120 ágygal az osztály, meglehetősen nehéz volt összehangolni a munkát. Onnantól fogva, hogy – a kórház felújítása miatt – 30 aktív és 20 rehabilitációs ágyra szűkítették az osztályt, már gördülékenyebbé vált a betegellátás. Most teljes létszámban működünk, és egyre több fiatal dolgozik nálunk. Sok időmet leköt a papírmunka, felsorolni is nehéz lenne, hányféle űrlapot kell betegenként kitölteni, a rendszerbe feltölteni. Néha kicsit úgy érzem, összecsapnak a fejem felett a hullámok. De ha hajnali fél hatkor azzal hívnak fel a lányok, hogy valaki nem tud aznap bejönni, örömmel álok be nővérek a kieső kolléga helyett. Viccesen azt szoktam mondani, hogy az a biliárdgolyó vagyok, ami bármelyik lyukba bepattan.

Milyen a fiatal ápolók felkészültsége?

– Mi nagyon erős alapokat kapunk, amihez képest sokat romlott az oktatás színvonala. Ezért az iskola

helyett én tanítom az újakat, akik éhesek az információra, mindent tudni akarnak. Szoktam mondani, hogy legyenek türelmesek, mert tíz év gyakorlatát nem lehet egy nap alatt megszerezni, de minden egyes nap előbbre visz. Sok időt el kellett töltenem a szakmában ahhoz, hogy ma már csak ránézek egy betegre, és a bőrszíne, a légzése, a mozgása alapján körülbelül meg tudom mondani, mi a baja. Sok mindent láttam már, amiben közrejátszott az is, hogy nyolc éven át dolgoztam másodállásban városi ügyeleten. Az áram-ütött gyerektől a gégeödémás betegen át az infarktusig a legkülönbözőbb esetekkel találkoztam. Előfordult, hogy hajnalban hoztak egy háromszor hasba szúrt férfit, akit a kocsis hátsó ülésén kellett valahogy elsősegélyben részlegesíteni, mivel ki sem tudtuk emelni onnan. Mindent csináltunk, épphogy nem ope-ráltunk.

Melyik eset hagyta a legmélyebb nyomot önben?

– Volt egy nagyon kedves betegem. Az idős bácsit négyéves unokája várta haza, szinte elolvadt, ahányszor csak róla mesélt. Erősen köpte a

vért, nem tudtuk rájönni, miért. Metformint szedett, ami kizáró ok a CT-vizsgálatnál, ezért abbahagytuk a gyógyszer adását, hogy el lehessen végezni a vizsgálatot. Már nem tudom, hány imát bocsátottam az ég felé, hogy életben maradjon. Mire nagy nehezen leértünk vele a vizsgálóba, elromlott a CT-készülék, a bácsinál pedig újraindult a vérzés. Egy nap múlva megjavították a gépet, elkészült a felvétel, de még abból sem tudtuk meg, hogy honnan jön a vérzés. Felküldtük őt a Korányi Intézetbe, ahol kiderítették, hogy tüdőembóliája volt. Vissza került hozzánk, és egy hét ápolást követően haza tudtuk bocsátani. Mindig emlékezni fogok arra, aho-

gyan egy emberként foházkodtunk az osztályon a bácsi életéért, csak hogy láthassa még az unokáját. Két élmény, amelyekben személyesen is érintett voltam: 2012-ben az édesanyám, 2014-ben a keresztlányom is tüdőembóliát kapott. Édesanyám tüneteit a városi ügyeleten kezdődő tüdőgyulladásnak tudták be a láza miatt. Bár makacskodott, hogy nincs is olyan rosszul, nem hagytam annyiban a dolgot, mert volt egy rossz érzésem. Megmutattam őt a főorvosunknak, aki rögtön megmondta, hogy tüdőembóliája van. A 19 éves keresztlányom egyszer tolem kért tanácsot a meghűléses panaszaira, egyszerű vírusfertőzésre gondoltam. Ám amikor elmondta, hogy nem tudja megtartani magát a vécé felett, gyanús lett a dolog, hiszen ő egy fiatal, életerős, sportoló lány volt. Azonnal felhívtam az egyik orvosunkat, hogy megkérdezzem, van-e okom aggódni. Azt felelte, hogy nagyon is. Amikor a gyerek taxival bejött a kórházba, rögtön láttam rajta, hogy nagy a baj. Kiderült, hogy neki is tüdőembóliája volt, amit egy alvadási faktorról kapcsolatos genetikai eltérés okozott nála. Mind a ketten felépültek, és életük végéig gyógyszerrel kell ugyan szedniük, de élnek. Édesanyám köszöni szépen, ma is jól van, rendszeresen visszük magunkkal a családi kirándulásokra. Van egy anya-lánya programunk is: évek óta színházi bérletünk van, kettesben járunk az előadásokra.

Dolgozik még valaki a családból az egészségügyben?

– A férjem főállásban századosként a szolnoki egészségügyi központban dolgozik, emellett az egészségügyi tanári mesterképzést is végzi. Volt lövész, ejtőernyős, bűvár, és nyolc külföldi misszióban vett részt. 2006-tól mellékállásban mentőzött, 2009-ben elvégezte a mentőtiszt főiskolát, azóta mentőtisztként szolgál. A nagyobbik fiam több ízben megpróbálta a felvételt az orvosi egyetemre, de néhány ponttal mindig lecsúszott. Most a Debreceni Egyetem harmadéves hallgatója képződiagnosztikai analitikus szakon. Első helyezést ért el a kutatásával a tudományos diákköri kongresszuson, nagyon büszkék vagyunk rá. Az államvizsga után a

Műszaki Egyetem egészségmérnök szakára jelentkezik majd. A kisebbik fiam most érettségizik, és – számomra rejtélyes okból kifolyólag – földrajz-történelem szakos tanár akar lenni. Nem érzem, hogy erre a pályára termett volna, de sokszor okozott már nekünk meglepetést, lehet, hogy ezúttal is így lesz. Én magam is tanuló: három kórházbéli kolléganővel járok Budapestre, egészségügyi gyakorlatvezetői képzésre. Számomra teljesen újfajta ismereteket ad ez a tanfolyam, tetemes tananyagot kell átrágnom magam. Mégis örülök ennek a lehetőségnek, hiszen a fiatalok gyakorlati oktatása a szívügyem, és így részben teljesül a tanári pályáról szőtt régi álmom is.

Ennyi elfoglaltság mellett mire jut még ideje?

– Két-három éve kicsit több a szabadidőm, mint korábban. Kertes házban lakunk Rákóczi falván, így, ha tehetem, a napozógyamban olvasva hallgatom a csendet. A könyvek terén mindenevő vagyok, szeretem a krimiket és a történelmi regényeket,

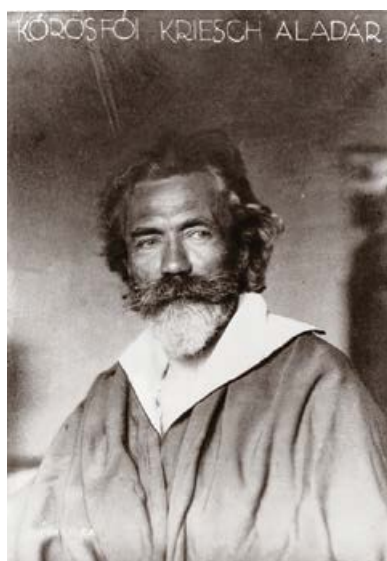
de mindenekfelett Jókai Mórt, mert szerintem senki nem ír úgy, mint ő. Másik szenvedélyem a zumba. Az oktatóm korábban versenytáncos volt, az órái felérnek egy kemény kardió-edzéssel, én pedig nem vagyok már húszéves, de rázom úgy, ha kell. A párommal sokat biciklizünk kettesben, egy-egy alkalommal harminc kilométert is letekerünk. Egyszer rávett, hogy vegyünk részt egy Tisza-tavi kerékpártúrán, amit öt óra alatt kell teljesíteni. Letekertük ugyan a távot három óra ötven perc alatt, de amikor leszálltam a bicikliről, végem volt. Meg is mondtam a férjemnek, hogy ez volt az első és utolsó ilyen alkalom. Az egyik legkedveltebb közös időtöltésünk a fiúkkal együtt a társasjátékozás. Most a „Szabadulj kvíz” a favorit, amelyben különböző műveltségi – földrajzi, történelmi, irodalmi – kérdéseket megválaszolva lehet előre haladni. Jókat szoktunk nevetni egymás melléfogásain, de a legjobb az egészben, hogy együtt vagyunk.

Boromisza Piroska

A tordai országgyűlés

Kovács Gábor ezúttal a hazaszeretet családot, kultúrát, oktatást, tudományt, művészetet, emberi kapcsolatokat átszövő pókhálójának szálaira hívja fel olvasóink figyelmét: Körösfői Kriesch Aladár festő, szobrász, iparművész, a szecesszió remek képviselőjének festményén keresztül. Hogy sokan nem ismerik a nevét és a munkásságát? Éppen erről, saját közegünk iránti közömbösségünkről, érdektelenségünkről szól a mostani képajánló.

Vajon ismerjük-e eléggé a környezetünket, amelyben élünk? Észrevesszük-e a szebbnél szebb épületeket, az épületek díszítéseit, amelyek előtt nap, mint nap elsietünk? Nem is tudjuk, hogy hányszor fordulunk meg életünk során egy-egy középületben, bankban, oktatási intézményben, s ha fel kellene idézni, hogyan is néz ki az épület díszes lépcsőháza, várócsarnoka zavarba jönnénk, hiszen alig fordítunk erre figyelmet. Csak sietünk, nézünk a lábunk elé, fel sem emeljük a tekintetünket a falakra, a mennyezetre. Nem is tudjuk, mit veszítünk ezzel! Hány szebbnél szebb művészi alkotás borítja ezeket a falakat! Biztos vagyok abban, hogy a budapesti Zeneakadémián mindenki járt már és nem is csak egyszer életében. Megcsodáltuk e kellő áhítattal azokat a freskókat, amelyek a várócsarnok falát díszítik?

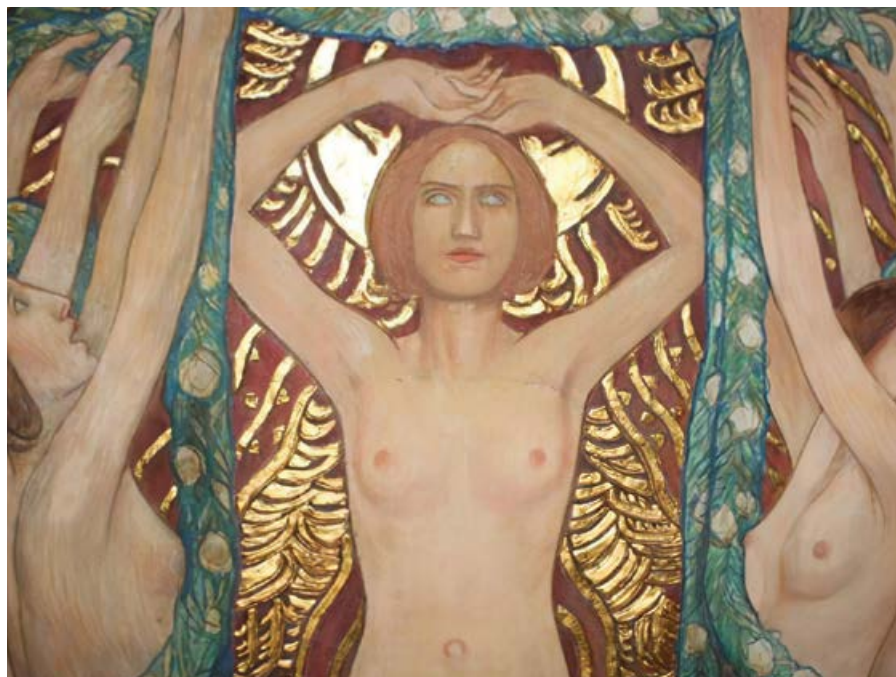

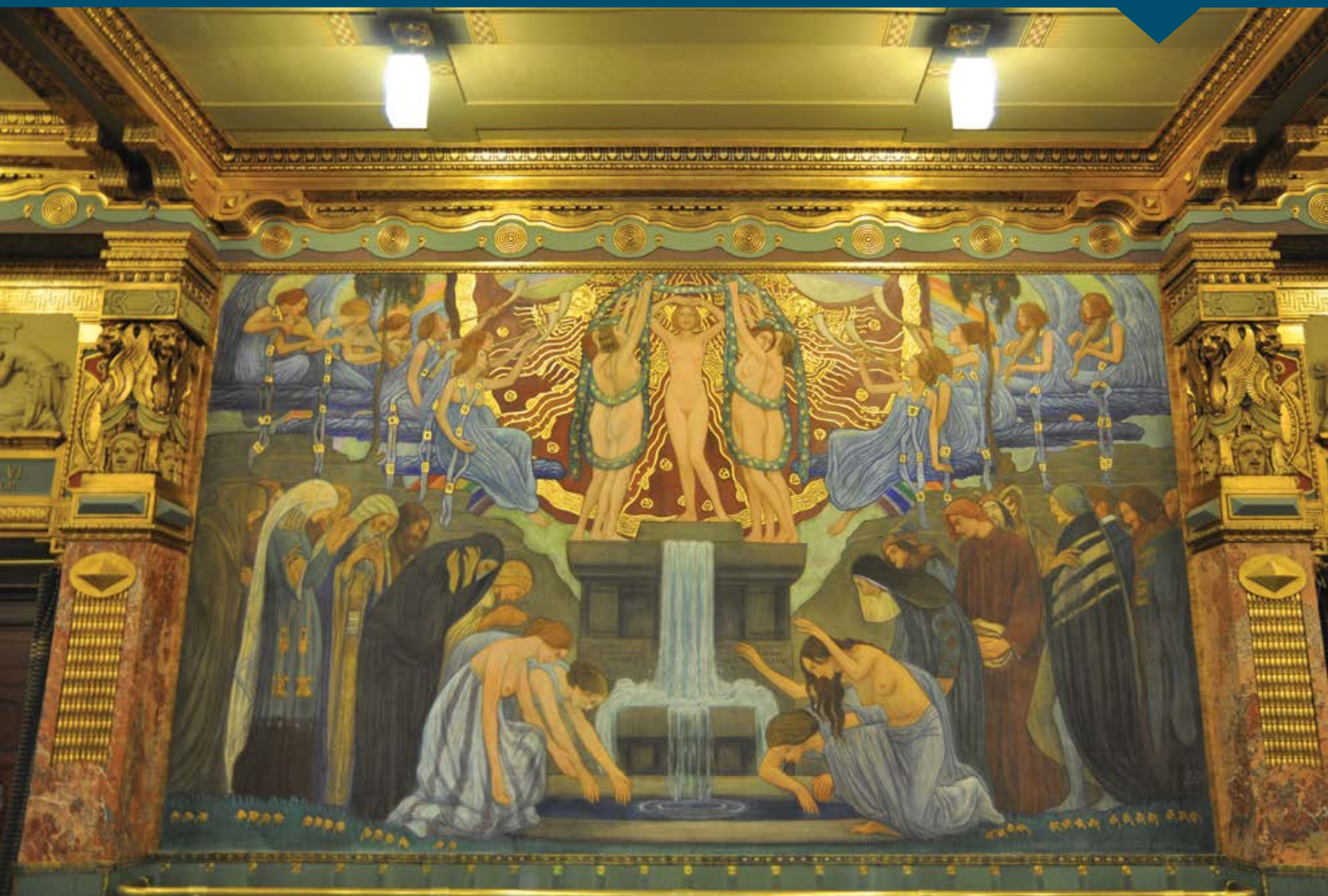
A művész Körösfői-Kriesch Aladár neve és művészete vajon mennyire ismert? Ismerjük-e és megbecsüljük e méltóképpen az elmúlt idők magyar festőit és munkásságukat!? Néhány nevezetes géniusz és műve

bizonyára ismerős, de hány zseniális alkotó festett még a XIX. század második felében, vagy a XX. században? Az előbb említett freskó a Zeneakadémián „A művészet forrása”. A víz csobogva árad a kútból, s szépséges gráciák muzsikáló alakok között táncolják körül a művészetet megszemélyesítő meztelen női alakot. Mennyi szépség és harmónia. Itt igazán érezhető a festészet csodája, a dimenziók egymásba olvadása, ahogy a kétdimenziós síkból az alakok és a színek megteremtik előbb háromdimenziós térbeliséget, majd a művészet időtlenségével eljutunk a negyedik dimenzióba, beleszédülve az árkádiai hangulat mitikus boldogságába. A hely szelleme révén is hallani véljük eközben a harsonákat, a hegedűket, az éteri muzsikát.

Körösfői-Kriesch Aladár 1863-ban született Budán, de többnyire Erdélyben Kolozsvárott töltötte gyermekéveit. Olyan nagyságoktól tanulhatta a festészetet, mint Székely Bertalan vagy Lotz Károly. Fiatal korában eljutott Itáliába, s a régi XIII–XIV. századi templomok freskóin tanulta a falfestészet elfeledett stílusát. Münchenben, Velencében, majd Párizsban folytatott tanulmányokat és kora tehetséges fiatal festőihez hasonlóan végigjárta a művészet korabeli fővárosait. Megismerte az angol preraffaelita festőket, akiknek a szemlélete állt legközelebb a művészetről alkotott saját ízlésvilágához, a Raffaelot megelőző trecento és quattrocento festészetéhez. Az volt a céljuk, hogy egyszerűen „csak” megszépítsék az életet a művészetük segítségével.

Körösfői családjával és művész barátaival együtt kis kolóniát alkotva a huszadik század legelső éveiben megalapította a Gödöllői Festőisko-

Mű címe: **A művészet forrása**

Dátum: 1907

Freskó, Zeneakadémia, előcsarnok

készítette el. Színes üvegablaktervét Roth Miksa valósította meg. Szociális érzékenységét jelzi, hogy Gödöllőn szőnyegszövő iskolát is szervezett a település egyszerű leányai részére, kitűnő munkásokká nevelve őket, kenyeret adva nekik. Kora is elismerte, egy időben ő volt a Magyar Képzőművészeti Társulat elnöke.

Az I. Világháborúban azonban azonban behívták katonának, tábori festőként dolgozott a fronton. A háború eseményei azonban nem múltak el nyomtalanul, lelkileg és testileg is megrendült az egészsége. Szomorú kapcsolódási pont a tüdőgyógyászat-hoz az, hogy 1920-ban tuberkulózisban halt meg az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet elődjeként működő Erzsébet Királyné Szanatóriumában, Budakeszin.

lát. Életmódjukkal is törekedtek az egyszerűsége, a természetességre. Körösfői részt vett az akkor épülő Országház dekorációs munkálataiban, ennek köszönhetjük a Parlament Vadásztermének festményeit, vagy a temesvári püspöki szeminárium faliképeit. Ismertebb azonban a marosvásárhelyi Kultúrpalotában látható mozaikja és faliképei, a „Dicsőség Hungáriának” és a székely balla-

dákat idéző sorozat. Csoda, hogy az előbbi még ma is a helyén látható. Néhány festménye különböző hazai képtár falát díszíti. Munkái a magyar szecesszió egyéni hangulatú alkotásai, a magyar népművészet, a népi hímzés motívumait emelte alkotásai. Festészete mellett széleskörű tehetségét bizonyítják iparművészeti alkotásai. Tervezett bútort, kárpitot, szőnyeget, s azokat néha maga is

Körösői-Kriesch Aladár másik legismertebb műve „A tordai országgyűlés” című nagyméretű festménye. A kép keletkezésének története is felemelő, nemcsak témája. A Honfoglalás ezredik évfordulójára készülve ugyanis 1894-ben a magyar állam pályázatot hirdetett vármegyék, városok számára olyan kiemelkedő helytörténeti, történelmi esemény megörökítéséről, amely az utókor számára is méltó művészi értékkel bír. Torda-Aranyos vármegye, Torda városa is részt kívánt venni a pályázaton. A városatyák arra jutottak, hogy az 1568-as tordai diétánál nagyobb és méltóbb eseményt aligha találnak. Meg is szavaztak 1500 forint díjazást a műre, ami akkor nagy pénz lehetett. Tíz-húsz fillérért ugyanis egy levelet, egy forintért egy csomagot vitt el a posta az akkor jóval nagyobb ország másik végébe. Ezt a mai díjszabással egybevetve: mai értéken bizonyára milliós tiszteletdíjnak felelhetett meg az összeg. A nagyméretű történelmi témájú festményt végül a képzőművészeti társulat ajánlására Körösői-Kriesch Aladárra bízták. A mű el is készült és az 1896-os millenniumi kiállításon Budapesten, az akkor felépült Múcsarnokban osztatlan elismerést aratott. A festmény ma is látható Tordán, a Tordai Történelmi Múzeumban.

A kép a magyar történelem egyik legmagasztosabb pillanatát ábrázolja. A világon először ugyanis ekkor,

Mű címe: **A tordai országgyűlés**

Dátum: 1896

Mérete: 3x4 m

Gyűjtemény:

Történelmi múzeum, Torda

1568 januárjában, vízkereszt napján a tordai országgyűlésen ismerték el és foglalták törvénybe a vallásszabadság eszményét. Az erdélyi három nemzet, a magyar, a székely és a szász nemzet képviselői kimondták a négy

vallás – a katolikus, a református, az evangélikus és az unitárius – egyenjogúságát. Kimondatott, hogy nincs államvallás, hogy az uralkodónak nincs joga az egyházak között különbséget tenni, megszűnik egy-egy vallás területenkénti uralma, vagyis egy településen belül is mindenkinek joga van a saját vallását, hitét szabadon gyakorolni. Mekkora tett volt ez a maga korában! Gondoljuk csak el, hogy Párizsban néhány évvel később 1572-ben a hírhedt „Szent Bertalan éjszakáján” a király hallgatóságos beleegezésével több ezer hugenottát, vagyis reformátust mészároltak le az elvakult királyhívó katolikusok.

A festményen János Zsigmond erdélyi fejedelem látható, de a kép központi alakja a törvény előkészítésében nagy szerepet vállaló Dávid Ferenc evangélikus, majd később unitárius püspök, aki felemelt kézzel szónokol, s éppen kimondja, hogy „a hit Isten ajándéka.”

Elgondolkozhatunk azon, hogy amikor folyamatosan vitatják a Nemzeti Alaptantervet, amikor azt halljuk, hogy túlterheltek a diákok, amikor csökkenteni szándékoznak a történelmi ismereteket, akkor vajon az elkövetkező generációk fiataljai között kik fognak tudni arról, hogy mi, magyarok voltunk azok, akik először írott törvénybe foglaltuk a vallási toleranciát? Ha körülnézünk a világban, azt tapasztaljuk, hogy éppen a vallási türelmetlenség tombol: tízezreket, százezreket elpusztítva hitük miatt. Ha mi nem tanítjuk meg a gyerekeinket, ha nem adjuk tovább ezeket az ismereteket, akkor hogyan várhatjuk el azt, hogy büszkéek legyenek a magyarságukra? A család szeretete a napi érintéseken, folyamatosan jelen lévő érzelmeken alapul. A hazaszeretet erősítése azonban a közösségi érzésen túl megerősítő ismereteket kíván a múltból és a jelenből egyaránt. Ez az a kohézió, az a ragasztóanyag, ami összetartja a nemzet tagjait, hogy ne hulljanak szét, mint „oldott kéve” szanaszét a világban, s szülőhelyüket ne csak lakóhelynek, de hazájuknak is érezhessék az emberek.

Forrás:

Elek Artúr: Körösői-Kriesch Aladár. Nyugat. 1936. 3. szám

Mátéfi Tímea: Egy festmény margójára (Háromszék független napilap)

VÁLLALATI MISSZIÓNK

A Berlin-Chemie/A. Menarini Kft.
nemzetközi innovatív gyógyszergyártó vállalként
elkötelezett az emberek életminőségének javításában.
Elhivatott csapatunk együttműködő partnerként támogatja
a magyar egészségügyi szakemberek gyógyító munkáját
és szakmai fejlődését. Küldetésünk a felelősségteljes
gyógyítás, minőségi gyógyszerekkel.

**BERLIN-CHEMIE
MENARINI**

Innovációval az életminőség javításáért.

Kettős erő

2

COPD kezelés^{1,2}

2

x naponta^{1,2}

2

lépéses inhalátor^{1,2}

Napi kétszeri alkalmazás a JAVULÓ kora reggeli, nappali és éjszakai COPD TÜNETEKÉRT^{1-4,*}

Bretaris® Genuair® ▼ 322 mikrogramm inhalációs por
Brimica® Genuair® ▼ 340 mikrogramm/12 mikrogramm inhalációs por

Kiadhatóság: Kizárólag orvosi rendelvényhez kötött gyógyszerek (V). **Bővebb információért olvassa el a gyógyszerek teljes alkalmazási előírását!** A hatályos alkalmazási előírások teljes szövegét megtalálja az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (<http://www.ogyei.gov.hu/gyogyszeradatbazis>) vagy az Európai Gyógyszerügynökség (<http://www.ema.europa.eu>) honlapokon. OGYÉI honlapon keresztül történő elérési útvonal: www.ogyei.gov.hu; ADATBÁZISOK, NYILVÁNTARTÁSOK; Gyógyszer-adatbázis; Gyógyszer neve, a „KERESÉS INDÍTÁSA”, a találatok oldalán ikonra kattintás, majd az ikonra kattintás.

Bretaris® Genuair® ▼ 322 mikrogramm inhalációs por 60x: 10110 Ft. Szakorvosi javaslatra EÜ 90% (3b2. és 3b3. EÜ 90 pontok) ártámogatásban részesül. Térítési díj: 1011 Ft, az ártámogatás összege 9099 Ft.

Brimica® Genuair® ▼ 340 mikrogramm/12 mikrogramm inhalációs por 60x: 15408 Ft. Szakorvosi javaslatra EÜ 90% (3b2. és 3b3. EÜ 90 pontok) ártámogatásban részesül. Térítési díj: 1922 Ft, az ártámogatás összege 13486 Ft.

Az aktuális árak tekintetében kérjük, ellenőrizze a www.neak.gov.hu honlapon található információkat. Elérési útvonal: <http://www.neak.gov.hu> > szakmának; gyógyszer/gyse/gyógyfürdő > egészségügyi szakembereknek > publikus gyógyszer-törzs > végleges törzs > Publikus gyógyszer-törzs – lakossági tájékoztató.

Referenciák: **1.** Brimica® Genuair® Alkalmazási előírás, **2.** Bretaris® Genuair® Alkalmazási előírás, **3.** Beier J, et al. Efficacy and safety of aclidinium bromide compared with placebo and tiotropium in patients with moderate to severe chronic obstructive pulmonary disease: results from a 6-week, randomized, controlled Phase IIIb study. COPD. 2013;10(4):511-22. **4.** Bateman ED, et al. Aclidinium bromide and formoterol fumarate as a fixed-dose combination in COPD: pooled analysis of symptoms and exacerbations from two sixmonth, multicentre, randomised studies (ACLIFORM and AUGMENT). Respir Res. 2015;16:92. *Vs. placebo és monokomponensű kezelések. Az összesített kora reggeli, nappali és éjszakai COPD tünetek súlyosságának értékelése a 6. és 24. hét után a placebohoz képest Bretaris® Genuair®^{2,3}, illetve Brimica® Genuair®^{1,4} kezelés mellett, valamint a monokomponensű kezelésekhez képest a 24. hét után Brimica® Genuair® kezelés esetében.^{1,4}

▼ Ezek a gyógyszerek fokozott felügyelet alatt állnak, mely lehetővé teszi az új gyógyszerbiztonsági információk gyors azonosítását. Az egészségügyi szakembereket arra kérjük, hogy jeleljenek bármilyen feltételezett mellékhatást.

A dokumentum lezárásának időpontja: 2020.01.21. Érvényessége: 2022.01.21.

HU-BREBR-04-2020-001-ad-#19/30

BERLIN-CHEMIE
MENARINI

Innovációval az életminőség javításáért.

Berlin-Chemie/A. Menarini Kft.
2040 Budaörs, Neumann J. u. 1.
Tel.: 23/501-301